

ИФТИХОР

ЎЗБЕКИСТОН БАЙРОҒИ — ЮКСАКЛАРГА МУНОСИБ!

Париж шаҳрида бўлиб ўтаётган Ёзги Паралимпиада ўйинларида узунликка сакраш ва югуриш бўйича Ўзбекистон терма жамоасига биринчи олтин медални тақдим этган Асила Мирзаёрова ҳақида

Паралимпия рекордчиси
Асила МИРЗАЁРОВАга

Кўз тегмасин сенга, Асила,
Мунчоқларни ғолиб қилдинг сен.

Йўлларингга қараб турган ул,
Муштоқларни ғолиб қилдинг сен.

Айвонингда қалдирғочлар бор,
Пештоқларни ғолиб қилдинг сен.

Яшнаб кетди боғларим, ҳатто
Янтоқларни ғолиб қилдинг сен.

Нўноқ, мудроқ кимсалар — мағлуб,
Чақмоқларни ғолиб қилдинг сен.

Товонларинг ҳароратидан
Тупроқларни ғолиб қилдинг сен.

Сакрашингни томоша қилдик,
Биз соғларни ғолиб қилдинг сен.

Ўзбекларим қўлда кўтарган
Байроқларни ғолиб қилдинг сен.

Тоғдай халқинг турар ортингда,
Шу тоғларни ғолиб қилдинг сен.

Шоди ОТАМУРОД

1999 йил 3 июль. Ўзбекистонда айни саратон, яъни сара донлар йиғим-терими бошланган пайт. Боғларда қирмизи олмапар шохлари эгилган, шарбатини кўтара олмаган шафтолилар майсаларга тап-тап тўкилган, бир-бирдан тотли ноклар, қаролилар саватларга жойланган, сариқ олтиндек анжирлар дастурхонларга тортилган кунлар эди. Атроф минг турли анвойи гуллар ифориға тўлган, гуллардан гулларга кўнган асалариларнинг кўшиғи хуш кайфият уйғотган фасл эди. Қаршининг обрўли оилаларидан бири — муҳандис Убайдулла ака ва кутубхоначи Дилфуза опаларнинг оиласида тўртинчи фарзанд дунёга келди.

Ўзбекона лутфга кўра, маҳаллада “Убайдулла аканинг аёли тилла топибди”, “Убайдуллажон тиллали, қизли бўлибди” деган хушxabар тарқалди. Қизчанинг исмини Асила қўйдилар. Аллоҳ умри билан бер-

гани чин бўлсин! Чақалоқнинг қулоғига азон айтилиб, маҳаллага бўғирсоқ, кўчада ўйнаб юрган болажонларга ширинликлар тарқатилди. Бу серфарзанд оиладан ҳеч қачон яхши одамларнинг қадами узилмаган. Балки шунинг учун ҳам улар ҳаммаша кут-барака ичида яшашди. Асло ношукрчилик қилмадилар. Асиладан сўнг, оилда бешинчи фарзанд — укаси Абдувоҳид туғилди. Абдувоҳид туғилгач, “опасига химоячи, қалқон туғилди” дея янада суюнчилар улашилди.

Асила дастлаб Қарши шаҳридаги Нодирабегим номли гимназияда ўқиб, 1-синфни тугатмасдан 25-мактабнинг 2-синфига қабул қилинган. Чунки Асила алифбени уйда ўрганиб, ўқиш китобини бемалол ўқир, барча шеърларни ёд олган, ҳуснихати чиройли бўлиб, дастлабки математик билим бўйича комиссиянинг тест суҳбатидан ўтган эди. Бу унинг ҳаётидаги биринчи “сакраш” эканини унинг ўзи ҳам билмаган эди ўшанда. Аълочи қиз Асила мактабнинг фахрига айланди. Аммо 2013 йил унинг

ҳаётини ўзгартириб юборди. Спорт майдонида унинг бошига келиб урилган коптокдан тўфонда қайрилган ниҳолдек йиқилиб тушди. Атрофини ўраб олган ўртоқларига ҳам: “Ҳеч нима қилмади, яхшиман, яхшиман”, дея ўрнидан турди. Неча кун боши айланиб, кўз олди қоронғилашиб кетса ҳам ота-онасига шикоят қилмади. Аммо оилар ўтгани сайин кўз олди хиралашиб, дарс қилишга қийналиб кетди. Китоб ўқиётганда ҳарфлар чаплагач, онаси Дилфуза опага бўлган воқеани гапириб берди. Бу нохуш ҳолатдан хабар топган отаси Убайдулла аканинг ҳам ичига олов кетди. Кўз касалликлари бўйича манамен деган шифокорларга Асилани олиб борди. Врачларнинг охириги маслаҳати билан жарроҳлик амалиётига рози бўлишди. Бошқа иложи ҳам йўқ эди. Аммо жарроҳлик амалиёти қутилган натижани бермади. Қизалоқ кўзининг кўрадиган қисми ҳам бутунлай кўрмай қолди. Гулдек қизалоқнинг ташқи дунё билан узилишнинг оғир кунлари бошланди. Бу мусибатни кўтариш ота-она учун қанчалар оғир эканли-

гини сўз билан таърифлаш осон эмас.

Аммо бардош ва матонат билан Убайдулла ака ва Дилфуза опанинг олдида Асилани тушкунликдан олиб чиқишдек машаққатли вазифа турар эди. Дилфуза опанинг кутубхоначилиги уларнинг оғир кунларида асқотди. Она кўзи ожиз бўлса-да, жаҳонга машхур инсонлар ҳақидаги манбаларни излаб топиб, бирин-кетин уйга олиб кела бошлади.

Масалан, антик дунёнинг энг машхур достонлари “Илиада” ва “Одиссей” дид. Гарчи бирор-бир ҳужжат ёки ёзма манба қолмаган бўлса-да, бу икки достоннинг муаллифи Гомер исми кўзи ожиз инсон бўлганлиги оғиздан-оғизга ўтиб, шу кунгача етиб келган. Гомер омма олдида достонларни ёддан ўқиб бера олган ва йилдан-йилга қизиқарли воқеалар билан бойитиб бораверган. Жаҳонга машхур “Троя” бадийи фильми ҳам Гомер достонлари асосида ишланган.

3-6

ШУНДАЙ ДЕДИ

Алишер ҚОДИРОВ,
“Миллий тикланиш” партияси етакчиси,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери
ўринбосари:

...Қонунчилигимизда
собиқ совет мафкураси, даври
ва рамзларини тарғиб қилиш
тақиқланиши лозим...

ЗИЁРАТ

ҚУТЛУҒ ҚАДАМЖОДАГИ МЎЪЖИЗАЛАР

Яссавия тариқати асосчиси, тасавуф илмининг буюк намояндаси, улуг аллома Хожа Аҳмад Яссавий битган ҳикматлар Шарқ халқларининг ислом динига бўлган эътиқодини қувватлантириб мустаҳкамлашда, мусулмон умматларини Қуръони карим ва пайғамбаримиз Мухаммад алайҳиссалом ҳамда унинг суннатларига муҳаббатини янада оширишда муҳим аҳамиятга эгадир.

Яссавий бобомизнинг сермаъно

ҳикматлари дили, тили, ихлоси пок диндошларимизнинг қалбига зиё нуридай малҳам бўлиб кириб боради. Аҳмад Яссавий номини, унинг ҳикматларини болалигимда отамдан эшитганман. Раҳматли Кенжабой отам Қирғизистоннинг Ўш вилояти Аравон туманидаги мактабларда ўзбек тили ва адабиёти фанидан эпик йилдан кўпроқ дарс берган муаллим бўлган. Мир Алишер Навоийни ўзининг илоҳий устози деб биларди, ўзи ҳам шoir эди.

2-6

МУАММО ВА ЕЧИМ

КИНО ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИ МУКАММАЛЛАШУВИ ОМИЛЛАРИНИ БИЛАМИЗМИ?

Биринчи мақола

МУҚАДДИМА

Ижод, кино, аудиовизуал маданий алифбоси, техникаси, эстетикаси, имкониятлари ва чегараларини махсус билим юртида ўрганмаган, ўзлаштирмаган бирор санъаткор жаҳон миқёсида шуҳрат қозонмаган. Бундан биз кўп ва узоқ ўрганган хоразмлик ҳамкасбимиз Худойберган Девонов истисно. Тангри берган иқтидорнинг куч-қуввати, қобилиятнинг ноёблиги ва у инсоний қалдирғоч ар-боби аудитория, росмана экран, видео, овоз ва ранг, электрон техника ва ихчам камералар бўлмаганда ҳам XX аср санъати — кинематограф мўъжизаси сирларини англаб, унинг кўмагида бир-бир ярим аср муқаддам содир бўлган воқеалар, эндигина барпо этилган миноралар, маҳитлар куббалари, хиваликларнинг кўри-нишлари, кундалик ҳаётини кино тасмасига муҳрлаш имконига эга бўлди.

Мавлоно Огаҳий шoҳ ва шoir Феруз саройида эндиликда барчамиз хиргойи қилиб юрадиган “Феруз” ашуласини тинглаган, унинг ажойиб куйи, дурустгина ёзилган мисраларини ҳам қабул қилган. Лекин санъатнинг жонқуяр ҳомийси, адиб ва хоразмшoҳ Феруз Огаҳийга сарой аҳли гувоҳлигида сўз айтган: “Йўқ, домла, оҳанг дурустдур, лекин шеърни сиз ёзинг. Шу куйга тушар ёзганингиз”, деб буюк “Феруз” ашуласи мукаммаллашувини таъминлаган давр эди. Х.Девонов шoir Огаҳийдан илҳом олиб, тарихнавис Огаҳийдан тарихий воқеаларни, кундалик ҳаётини қай тарзда, Бобур айт-

ганидек, бетакаллуф, ҳаққонийлик мезонларини ҳис этиб тасвирни ҳаракатда, ўзаро боғлиқ ҳолда, узлуксиз бир тарзда тасмага муҳрлаган. Зеҳни ўткир, Европа ва Шарқ тилларини ўрганиб, қўллаб, телескоп, граммофон, велосипед гилдираги айланиб электр энергиясини пайдо қилишини кўриб, ҳайратомуз ҳолатда бу янгиликлардан фойдаланиш йўлларини излаган, топган ҳам. Унинг биринчи устози Вильгельм Пиннер (уни ёш Худойберган “Пинар бува” деб атаган) ҳамда бу немис билимдони истиқомат қилган Хива яқинидаги қишлоққа бориб турган.

Ўзбек киноси тарихидаги энг мукаммал ишланган овозсиз фильм “Тонг олдида”нинг муаллифи, режиссёри, бош роль ижрочиси Сулаймон Хўжаев кино техникаси, эстетикасини Москвада, буюк С.Эйзенштейн дарсларида ўрганган. Унинг асарларидан озиқ олган, уларнинг бевосита таъсирида сценарий ёзган, фильмининг ҳикоя мақомини, мажозий ифодаларни қўллаш йўлларида илк бор воқиф бўлиб, тажрибани ўзлаштириб борган.

5-6

ТАЪЛИМ

4 сентябрь куни мамлакатимиздаги барча мактабларда янги 2024-2025 ўқув йили бошланди. Шу куни эрта тонгданоқ мактаб остонасига илк қадам қўяётган болалар ўқув маскани сари ошдиқилар.

Ватанимиз мустақиллигининг 33 йиллиги кенг нишонланаётган шу кунларда болаларни ҳаяжон билан таълим сари чорлаган тантанали тадбир – “Биринчи кўнғироқ” тадбири барча жойларда бўлгани каби Тошкент шаҳридаги 20-умумтаълим мактабида ҳам баланд руҳда ташкил этилди.

Ушбу ўқув масканига гулдаста ва рангин шарлар тутган болалар, уларнинг ота-оналари, устозлар тўпланди. Шу кун юртимизнинг кенг жамоатчилиги учун чин маънода байрамга айланиб кетди.

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИНИНГ БОШЛАНИШИ – БАРЧА УЧУН БАЙРАМ

Мактабнинг мўъжаз ҳовлисида Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янгради.

Ушбу ўқув маскани директори Шахноза Қосимованинг маълум қилишича, бу йил мазкур таълим масканининг 1-синфига 140 нафар ўғил-қиз қабул қилинди. Ўқувчиларга пухта таълим беришга, уларнинг фанларни пухта ўзлаштиришига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Шу сабаб битирувчиларни олий таълим билан қамраб олиш кўрсаткичи ушбу мактабда юқори экани аҳамиятли.

1935 йилда барпо этилган мазкур мактаб 2018 йилда қайтадан реконструкция қилинди. Ўқув биносида қўшимча синфхоналари, спорт зал, гигиена хоналари барпо этилди. Эндиликда 740 ўринга мўлжалланган ушбу мактабда 1 минг 100 нафар ўқувчи икки сменада таълим олмақда. Бу йил ушбу мактабни битирган ёшларнинг аксарияти олий таълим даргоҳи талабаси бўлди. Ёшларнинг ютуқларида олий тоифали педагоглар, меҳрибон устозларнинг хизматлари беқиёс.

Тантанали тадбирда мамлакатимизда таълим соҳасида илк борилаётган ислохотлар ҳақида батафсил сўз юритилди. Бу янгиланиш жараёнлари фарзандларимизнинг дунёда ҳеч кимдан кам бўлмаган ин-

сонлар бўлиб камолга етишида алоҳида аҳамият касб этмоқда.

— Болажонларга билимлар билан бирга юксак маънавий-ахлоқий қадриятларни синдиришда ўқитувчилар, кенг жамоатчилик, маҳалла фаоллари, “Оқила аёллар” ҳаракати вакиллари ушбу мактабдаги тарбиявий ишларга кенг жалб этилган, — деди Шайхонтоҳур тумани Оила ва хотин-қизлар бўлими бош мутахассиси Дилором Бобонова.

— Менинг барча фарзандим, эндиликда эса 8 нафар неварам шу мактабда таълим олади, — деди “Тахтапул” маҳалла фуқаролар йиғини хотин-қизлар фаоли Малика Алиева. — Бугун таълим олиш учун ёш авлодга барча имкониятлар яратилган. Бу имкониятлар мана шундай умумтаълим мактаблари фаолияти, ўқув-тарбиявий жараёнида ҳам ўзининг ёрқин ифодасини топмоқда.

Тошкент шаҳар Мактабгача ва мактаб таълими бошқармаси матбуот хизмати маълумотларига кўра, ушбу тузилма тасарруфидида шахримизда 325 та мактаб фаоли кўрсатмоқда. 16 та махсус ёрдамчи мактаблар “Инсон” ижтимоий хизматлар маркази тасарруфига ўтказилган. Пойтахт умумтаълим мактабларининг 1-11-синфларида ушбу ўқув йилида 501 минг 207 нафар

ўғил-қиз таълим олмақда. Бугунги кун ҳолатига кўра, 48 минг 223 нафар болажон умтаълим мактабларининг 1-синфига қабул қилинди.

Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги ахборот хизмати маълумотида кўра, мамлакатимиздаги умумтаълим мактабларига бу йил 675 минг нафар болажон ўқишга келди. Уларнинг барчасига Ўзбекистон Республикаси Президенти совғалари — мактаб анжомлари, дарсликлар, ўқув куроллари тантанали топирилди.

Биринчи кўнғироқ садолари янгради. Мактаблардаги илк сабоқ “Мустақиллик дarsi” билан бошланди. “Бир бўлсак — ягона халқмиз, бирлашсак — Ватанмиз!” деган бош ғояни ўзида мужассам этган ушбу дарс давомида Мустақиллигимизнинг қадриятлари, аждодлар, жадид боболаримизнинг муқаддас ёди, тинч ва осуда ҳаётимиз, янгиланиб бораётган жонажон Ватанимиз, ёшларга қаратилаётган кескин меҳр ва эътибор хусусида ўқувчиларга самимий ва ҳаётий мисоллар ёрдамида тушунчалар берилди. Янги ўқув йилида “Президент совғалари”дан, айниқса, жажжи ўқувчилар мамнун бўлдилар.

Назокат УСМОНОВА,
ЎЗА мухбири.

МУНОСАБАТ

МАНФААТЛАР ТЎҚНАШУВИНИ ЧЕКЛОВЧИ ҚОНУН

Мамлакатимизда коррупцияга қарши курашиш соҳасида изчил ислохотлар амалга оширилаётганига қарамай, шу кунгача давлат идораларида манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш борасида бир қатор муаммолар сақланиб қолаётгани сир эмас. Президентимиз Шавкат Мирзиёев томонидан 2024 йил 5 июнь куни “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуннинг имзоланиши коррупциявий ҳолатларни келтириб чиқарувчи манфаатлар тўқнашуви борасидаги муносабатларни тартибга солишда муҳим қадам бўлди.

Мазкур Қонунда манфаатлар тўқнашуви тушунчаси, давлат хизматчиларининг мажбуриятлари ҳамда уни тартибга солиш бўйича аниқ механизмлар белгиланган.

Жумладан, Қонуннинг 3-моддасида манфаатлар тўқнашуви тушунчасига қуйидагича таъриф берилган: “манфаатлар тўқнашуви — шахснинг шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлиги унинг ўз лавозим ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари, қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келаётган (мавжуд манфаатлар тўқнашуви) ёки юзага келиши мумкин бўлган (эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви) вазият” ҳисобланади.

Қонунга кўра, давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими ёхуд у билан алоқадор шахслар ушбу ходим томонидан бевосита ёки билвосита қарор қабул қилиниши ёки ходимнинг ушбу жараёнда бошқача тарзда иштирок этиши натижасида олиши мумкин бўлган ҳар қандай наф ёки афзаллик шахсий манфаатдорлик сифатида баҳоланади ва бундай ҳолат юз берган тақдирда, ваколатли орган томонидан тезда вазият ўрганиб чиқилиб, муаммони бартараф этиш чоралари кўрилади.

Хўш, манфаатлар тўқнашуви юз беришининг олдини олишни ким назорат қилади?

Қонуннинг 9-моддасига мувофиқ, Ўзбекистон Республикасининг Коррупцияга қарши курашиш агентлиги манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги махсус ваколатли давлат органи ҳисобланади. Шунингдек, Қонуннинг 10-12-моддаларида

давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг коррупцияга қарши ички назорат бўлинмалари, кадрлар бўлинмалари, одоб-ахлоқ комиссиялари ҳам манфаатлар тўқнашувини тартибга солишни амалга оширадиган органлар сифатида қайд этилган.

Манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ ҳолатлар аниқланганда, махсус ваколатли давлат органи зудлик билан битимни бекор қилиш, қарорни ҳамда бошқа ҳужжатни ўзгартириш ёки бекор қилиш тўғрисида давлат органларига ёки бошқа ташкилотларга тақдимнома киритиши ёхуд уларни ҳақиқий эмас деб топиш ҳақида судга даъво киритиши Қонунда алоҳида белгиланган.

Шунга мувофиқ, манфаатлар тўқнашувида йўл қўйилган ҳолда қабул қилинган қарорлар ёки тузилган битимлар суд тартибида ҳақиқий эмас деб топилади.

Манфаатлар тўқнашувида йўл қўйилган ҳолда қабул қилинган қарор ёки тузилган битим ҳақиқий эмас деб топиш тақдирда, ушбу қарор қабул қилинганлиги ёки битим тузилганлиги натижасида олинган фойда битим бўйича олинган ҳамма нарсани қайтариб бериш тўғрисида талаб қўйилмаган ҳолда, суд тартибида давлат даромадида ўтказилади. Бунда ҳақиқий эмас деб топиш бундай битимнинг ижроси билан боғлиқ харажатларнинг ўрни манфаатлар тўқнашувида йўл қўйган шахснинг ҳисобидан қопланади.

Мазкур Қонуннинг амал қилиши давлат органларига ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларига, давлат муассасаларига, давлат унитар корхоналарига, давлат мақсадли жамғармаларига, шунингдек, устав фондида (устав капиталида) давлат улуши 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган акциядорлик жамиятларига нисбатан татбиқ этилади.

Таъкидлаш жоизки, ушбу қонуннинг қабул қилиниши манфаатлар тўқнашувини тартибга солишда давлат назоратининг амалга оширилишида, давлат хизматчилари томонидан содир этилиши мумкин бўлган коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларнинг олди олинишида ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади.

Эслатиб ўтамиз, мазкур Қонун 2024 йил 6 декабрдан кучга кириди.

Х. ИБРАГИМХОДЖАЕВ,
Жинойят ишлари бўйича
Учқўриқ туман судининг судьяси.

ҚУТЛУҒ ҚАДАМЖОДАГИ МЎЪЖИЗАЛАР

1-6

Бисмиллоҳни овоз чиқариб айтишни тасаввурга сиғдириб бўлмайдиган, диний шоир деб Аҳмад Яссавий, Ҳувайдо каби боболаримиз шахси ҳам, икжодий мероси ҳам танкид олови остида бўлган советлар замониди одамлар уларнинг нафақат ҳикматларини, балки номларини тилга олишга ҳам кўрқишар эди...

Аҳмад Яссавийнинг қабри Қозоғистоннинг Туркистон шаҳрида экани, бу жойда кўплаб ўзбеклар яшаш ҳақида ҳам илк бор отамдан эшитганман. Айниқса, улар бир воқеани бошқача меҳр ва иштиёқ билан сўзлаб берарди.

1942 йил баҳорида отамни Иккинчи жаҳон урушига олиб кетаётган поезд Туркистон станциясида бир муддат тўхтаб туради. Отам тун қоронғисида соқчиларга сездириб поезддан тушиб, ёмғир ёғиб туришга қарамай эммаклаган ҳолда станция яқинидаги Аҳмад Яссавий мақбарасига бориб Қуръон ўқийди. Шундай улуг зотлар ҳурматидан урушдан омон қайтишни Аллоҳдан сўраб дуо қилади. Сўнгра эммаклаганча келиб яна поездга чиқиб олади. Ленинград қамалида тўлиқ қатнашиб омон қолган, жанлардаги жасурилик учун орден-медаллар олган — юксак маънавийлик, одамларга меҳр-оқибат кўрсатишда тенги йўқ зиёли инсоннинг фарзанди бўлиб дунёга келгани учун Аллоҳга беадад шукр дейман.

Биринчи марта Туркистонга Аҳмад Яссавий мақбараси зиёратига бундан ўттиз йил аввал оила аъзоларим ва онамни олиб боргандим. Онам жудаям хурсанд бўлиб дуо қилганди.

Биласизми, бир одатим бор. Қанон улуг алломалар зиёратига боришни ният қилсам, бирор-бир қариндошимни ёки кўнгли яқин қадрдонимни бирга олиб бораман. Имом ал-Бухорий, Қусам ибн Аббос, Баҳроуддин Нақшбанд, Абдулоҳлиқ Ғиждувоний, Имом ат-Термизий, Ибду Термизий, Зағниотта каби зиёратхоналарга бирга олиб борганларим билан кўришганимизда улар бундай савобли ишмни эслаб раҳмат айтишади. Бундай раҳматларнинг маънавий лаззати бошқача бўлади. Ҳушайфият мени яна ҳам ахшиликларга ундайди.

Катта бир ишга қўл уриш олдида ёки бирор-бир мушкулотга дучор бўлганимда азиз авлиёлар, улуг алломалар мақбаралари зиёратига бораман. Аллоҳ суйган зотлар ҳузурини Яратганга илтижо қилиб мадад сўрайман. Ҳар гал зиёратдан қўшқад енгил бўлиб қайтаман.

Эсимда, 1999 йил 1 апрелда “Қишлоқ ҳаёти” газетасига Ўткир Раҳматов бош муҳаррир бўлиб келганди. Газета таҳририяти инқирозга

юз тутиб, босмахонадан, ходимларнинг ойлик маошларидан қарздор бўлиб турган бир ҳолатда Ўткир ака ҳеч иккиланмай белни боғлаб ишга киришиб кетди. Газетачилик сир-асорларини яхши биладиган, ўша пайтлари юқори идорада ишлайдиган Шухрат Жабборов ҳамда мен реклама ва тижорат мақоалари тайёрлаш бўйича ўз тажрибаларини ишга солиб, Ўткир акага елкадош бўлдик. 1999 йилнинг ўзидаёқ газетанинг мазмунни тубдан ўзгарди, иқтисодий имкониятлари пайдо бўлди. Ўша кезларда бир неча марта Ўткир акага “Худо хоҳласа, ишларимиз юришиб кетади, насиб этса, сизни Туркистонга Аҳмад Яссавий зиёратига олиб бораман”, деб айтиб юрардим. Шоир эмасми, таклифим маъқул келиб, албатта, зиёратга бирга борамиз дер эди. Ниятлари ёдига тушган чоғи, бир неча йил аввал Ўткир Раҳмат ўзи раҳбарлик қилаётган “Халқ сўзи” жамоасини Туркистонга Аҳмад Яссавий зиёратига олиб борибди. Катта савоб ишга бош-қош бўлибди.

Кеясая бошлағач, инсон узок сафарларга чимқоқчи бўлса, ахли аёли, фарзандлари уни авайлар экан. Анчадан бери яна Туркистонга бориш орзусида юрардим. Бир неча кадрдонларимни таклиф қилиб кўрдим, аммо улар аниқ жавоб беришмади. Аллоҳга таваккал қилиб ўтган ҳафтада Туркистон сари йўлга тушдим. “Ғиштқўприк” чегара постидан ўтгач, таксига ўтириб Чимкентга йўл олдим. Узок йиллик ҳайдовчи бўлганим боис равон ва текис йўлга ҳавас қилдим. Чимкентдан Туркистон шаҳригача бўлган бетон йўл ҳам шундай экан. Чет элнинг замонавий автомашинасида ўзимни худди денгизда сузиб кетаётгандай ҳис қилиб борардим. Журналистман-ку, дарров ўзимизникига солиштирдим. Тошкентнинг Юнусободидан “Ғиштқўприк” — Ўзбекистон-Қозоғистон чегара постигача бўлган йўлни халқаро стандартлар даражасида қайта қуриш зарур бўлиб қолибди. Бу йўлдан дуненинг кўплаб давлатларидан хорижликлар Ўзбекистонга, юртимиз орқали чет элларга ўтади. Мамлакатимиз имижига соя солиши мумкин бўлган бундай ҳолатни бартараф этмоқ зарур, албатта.

Йўлда кетаялман-у, ҳаёлимга Яссавий бобомиз ҳақида билганларим бир-бир ёдга тушади. Аҳмад Яссавий ўн иккинчи асрда Марказий Осиёда пайдо бўлган тасаввуфий тариқат асосчиси. Ёшлиғидаёқ аввал отасидан, кейин онасидан айрилиб қолган, уни опаси Гавҳар Шахноз таълимлайди. Бухорода тасаввуфнинг йирик намоёниси, Абдулоҳлиқ Ғиждувоний ва бошқа машойихларнинг устози, ҳаёти давомида ўттиз марта ҳаж қилган, ибодатгўй, тақ-

водор, илмига амал қиладиган машҳур олим Юсуф Ҳамадоний раҳматуллоҳи алайҳдан таълим олган. У Бухорода араб тили билан бирга форс тилини ҳам ўрганган зот эди. Абдулоҳлиқ Ғиждувоний, Абдуллоҳ Барқий, Ҳасан Андоқийлар билан ҳамсухбат ва ҳаммаслак эди.

Яссавий туркий халқларни исломга янада кенгрок жалб этиш ва тасаввуф ғояларини одамлар кўнглига чуқур синдириш мақсадида шеърят имкониятларидан фойдаланади. Унинг “Девони ҳикмат”ида илоҳий ишқ ва ошиқлик, маърифат ва орифлик саодати, фанодан бақога етилиш тушунчалари ниҳоятда самимий ва таъсирчан оҳангларда ёритиб берилган.

...Субҳидамда йўлга чиққан бўлсам, қуёш чиққанида манзилга етиб бордим. Туркистон шаҳри тамомила ўзгариб кетибди. Баланд-баланд уйлар ва маъмурий бинолар, ҳашаматли масжидлар ва меҳмонхоналар, савдо ва кўнгилочлар марказлар бунёд этилибди. Кенг ва равон йўллар, янги русумдаги автобуслар, соябонли бекатлар эътиборимни тортиди. Ва ниҳоят, Аҳмад Яссавий мақбараси кўринди. Мақбара мажмуасига ниҳоятда катта майдон ажратилибди. Ҳашаматли жоме масжиди, музей, ресторанлар, меҳмонхоналар қурилибди. Мақбара рўпарасидаги гулзорлар, қўқаламзор майдонлар, манзарали дархатзорларга тикилиб кўз тўймайди. Айниқса, мақбара атрофидаги жийдаларнинг ҳар донаси араб ҳурмо-сидек келадиган шода-шода мевачалари гўё олтин каби тобланиб ҳайратини оширди. Мақбаранинг бир қисми таъмирланаётган экан. Зиёратчилар ичкарига орқа томондаги дарвозадан киритилимоқда. Мақбара ёнида Қуръон оятларидан ўқиб, уни бобомизнинг азиз руҳларига бағишладим.

Ният-мақсадларимни ижобат қилишини Аллоҳдан сўраб илтижо қилдим...

Сокин сайилгоҳлардан-да файзлироқ бу зиёратгоҳга олиб борадиган майдон йўлакларини ёнларига ўрнатилган қимматбаҳо мармар тошларга Хожа Аҳмад Яссавий ҳикматлари зарҳал харфлар билан битилган.

Ҳазрат Аҳмад Яссавийнинг ҳар бир ҳикмати-ю, ҳар бир лутфида олам-олам маъно бор. Уни ўқиб, уксанг, бутун вужудинг покланади, дилинг яйрайди. Шеърини мисраларга жо этилган ҳикматлар инсоннинг яккаю ягона Аллоҳга эътиқодини янада кучайтиради, инсофли, иймонли, диёнатли бўлишга чорлайди, ёмонликлардан огоҳ этади.

Бугун яна Ҳазрат Яссавий зиёратига билан

боғлиқ бир неча бора содир бўлган мўъжизавий воқеалар ёдимга тушди. Тўнғич қизим Гавҳар болалик чоғларида “мени Ҳиндистонга олиб бориб, тошбақа ушлаб берасиз” деб айтиб юрарди. Тўқсонинчи йилларнинг бошларида Қозоғистон ва Ўзбекистон ўртасида ҳозиргидек чегаралар бўлмаган. Бизлар машиналаримизда бемалоп у юртларда ҳеч қандай тўсиқсиз юраверардик. Шунинг учун ҳам йилга қайта-қайта зиёратга борардик. Бир сафар зиёратга кетаётгй, Гавҳар қизим: “Аҳмад Яссавий мақбарасига борганда нимани сўраб дуо қилсанг, Аллоҳ беради, дейсиз, шу ростми?” деб сўраб қолди.

— Ҳа, қизим, албатта, улуг даргоҳда Худодан сўраб қилинган дуо ижобат бўлади. Фақат бунга чин дилдан ишонши керак.

— Унда Ҳиндистонга олиб бориб тошбақа ушлаб берасиз, деб дуо қиламан, — деди севинганидан кўзлари ёниб.

— Унда мақбарага борганда мана бу шеърни ёддан ўқиб дуо қилгин, — дедим. Доимо қайси бир улуг машойихлар зиёратига йўлга чиққанимизда, манзилга етганимизча у ҳақидаги китоблардан ўқиб кетардик. Аҳмад Яссавийнинг “Девони ҳикмат” китобидан қуйидаги шеърини ёдлаб олгин дедим:

*Бешак билин, бу дунё барча халқдин ўтаро,
Инномашил молингга, бир кун қўлдан кетаро.*

*Ота-она, қариндош қаён кетди, фикр қил,
Тўрт оёқли чўбин от бир кун сенга етаро.*

*Дунё учун ғам ема, Ҳақдин ўзгани дема,
Киши молини ема, Сирот узра тутаро...*

Қизимнинг эҳниги ўткир, бир-икки марта ўқиб шеърни ёдлаб олгач, тушунмаган сўзлари маъноларини сўради.

Туркистонга етиб бориб мақбарага кирсак, қирқ қулоқли қозонни бир қанча чет эллик сайёҳлар ўраб олиб томоша қилаётган экан. Қутилмаганда Гавҳар қизим ёдлаган шеърни баланд овозда ифодали қилиб ўқий бошлади. Шеърни тугатиши билан атрофдагилар қарсак чалиб юборишди. Сайёҳлар хурсандликдан кўзлари ёниб турган қизимнинг ёнига келиб ўзларининг тилларда нималардир деб самимий гапирди, алқайди.

Зиёрат амалларини бажариб бўлгач, ўзимиз таниган хонадонга бориб жойлашдик.

У пайтлари Туркистонда меҳмонхоналар саноқли эди. Зиёратчилар, асосан, мақбара яқинидаги хонадонлардан қўним топишарди. Меҳмон уйлари эгалари ҳам инсофли, диёнатли

эдилар. Зиёратчиларга шунча берасан, демасди. Кўнглингиздан чиқариб бериб кетаверасизлар, меҳмонсизлар, пул бермасанглар ҳам розимиз, деб лутф қилардилар.

Доимий меҳмон бўладиган хонадонда бир кун дам олиб, эртасига Аҳмад Яссавийнинг устози Арслонбоб отанинг Ўтрор шаҳридаги мақбараси томон йўлга чиқдик. Йўлнинг бир қисми чўл оралаб ўтади. Ўша кунни йўлнинг қунботар томони туз қоплагандек оппоқ экан. Машина ойнасидан атрофни томоша қилиб кетаётган Гавҳар қизим бирдан: “Адажон, машинани тўхтатинг! Машинани тўхтатинг, адажон!” деб қолди. Машинадан туша солиб югуриб кетди. Оппоқ майдонда туз деб ўйлаганим туз эмас, оққушлар экан. Қизим кичкина жуссаси билан оппоқ майдон ичида югуриб бормоқда эди. Беҳисоб оққушлар галаси икки томонга қанот қўқиб қўтариларди. Гўё денгиз қаърини ёриб кетаётган кема ортида қолаётган тўқилар қабри маъназари. Қизим беш ўз метрлар чамаси жойга етгач, тўхтаб қўли билан имлаб қақира бошлади. Олдига борсак, тоғорадек келадиган катта тошбақа ёнида севинчидан ўзига сигмай турибди. “Аллоҳ менга тошбақа берди, энди Ҳиндистонга обормай қўяверасиз, адажон!” деб севиноар эди. Кейинчалик англаб етдимки, бепоён далани қоплаган оққушлар ҳам, тошбақа ҳам Яратганнинг мўъжизаси бўлган экан...

Кейинчалик ҳам Аҳмад Яссавий зиёратига борган чоғларимда турли мўъжизалар содир бўлди. Сўнгги пайтларда раҳматли отам ҳақида хотира китоб ёзаялман, Худо хоҳласа, бу рисолада ўша ҳодисалар тўғрисида батафсил ҳикоя қилиш ниятидаман.

Аминмани, кўрай заминдаги мўймин-муслмонлар каби табаррук Яссавий бобомиз зиёратига ихлос билан интилар эканмиз, бизларнинг Аллоҳга, унинг расули Пайғамбаримиз Мухаммад алайҳиссаломга бўлган муҳаббатимиз янада кучаяверади.

Яна узок йиллар шундай азиз авлиёлар қадмжоларини зиёрат қилиш насиб этсин дея дуо қилиб Тошкентга қайтдим.

Дилмурод КИРҒИЗБОВ,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси
аъзоси.

1-6.

Онаизор бугунги кунда ҳар бир кўзи ожиз инсон ўқий оладиган Брайль алифбоси кашфиётчиси Луи Брайль 3 ёшида кўриш қобилиятини бутунлай йўқотган бўлса-да, ақлини танигач, не бир қийинчиликлар билан илмга интилгани, ўқигани, 10 ёшида кўзи ожиз болалар учун махсус стипендия соҳиби бўлгани, 20 ёшида кўзи ожизлар учун Брайль алифбосини яратгани ҳақидаги маълумотларни топиб келиб Асилага ўқиб берди.

Ўзини ҳурмат қиладиган ҳар бир журналист орзу қиладиган, журналистика соҳасидаги энг нуфузли "Пулицер" мукофоти умрининг охирида бутунлай кўрмай қолган машҳур журналист, ношир Жозеф Пулицер шарафига қўйилганидан Асила ҳам хабардор бўлди.

Тиниб-тинчимасан она тўғма кўзи ожизлигига қарамай энг баланд мартаба — Буюк Британия Ички ишлар вазири бўлишга эришган Дэвид Бланкетт ҳақидаги ёзилган журналлар, газеталарни топиб келиб ўқиб берди ва шу тариқа Асиланинг дунёқарашига бурилиш ясади.

Асила энди яқинларининг кўмаги билан мактабга бора бошлади. Мирзаёровлар энг муҳимига, қизининг синфдошлари билан мактабни тугатиб, Қарши шаҳридаги Агробизнес ва тадбиркорлик коллежиде ўқишни давом эттиришига эришишди.

Китоб ва спорт ҳаётга қайтарди

Дилфуза опа Қарши шаҳридаги 25-умумтаълим мактаби кутубхонасининг мудираси бўлгани учун аудиокитобларни уйда йиға бошлади. Тақдир зарбасига таслим бўлмаган ота-она қизининг ушбу ҳолатига таскинни китоблардан изладилар. Энди унга оила аъзолари галма-галдан китоб ўқиб беришар, ўқиганларини муҳакама этишар, мулоҳаза қилишар, фикрлашишар эди. Уларнинг уйдан ҳамиша қимнингидир овоз чиқариб китоб ўқиётгани эшитиларди.

Асиланинг укаси Абдувоҳид унинг ҳақиқий ҳамроҳига айланди. Опа-ука иккаласи доим бирга овқатланишар, бирга сайр қилишар, бадантарбия билан шуғулланишар, қўл ушлашиб югуришар, Абдувоҳиднинг айтиб туриши туфайли бирга телевизор томоша қилишар эди. Ниҳоят, коллежда ўқишлар тугади. Энди барчанинг ўй-хаёлида Асиланинг келажаги турар эди. Кунлардан бир куни Убайдулла ака Паралимпиада ташкилоти борлигини, унда Асилага ўхшаган имконияти чекланганлар спорт машғулотларини ўтказишини, спорт беллашувларида қатнашишини, ҳатто чемпион бўлишини билиб келди. Бу гапларни эшитган Асила дастлаб бироз иккиланиб қолди. Аммо ота-онаси унинг уйда қолиб кетмаслигини, ўз кучини жисмоний тарафдан синаб кўриб натижаларга эришишини истаётганидан қувониб кетди. Уни Тошкентга олиб келишди. Асила биринчи марта саралаш мусобақасида югуриш тури бўйича иштирок этиб, 1-уринни эгаллади. Натижалардан кўнгли тўлмаган Асила отасидан бош мураббий Сардор Абдухолиқовнинг олдида олиб боришини сўради. Бош мураббийга: "Мени терма жамоага қабул қилинг, сизнинг ишончингизни оқлайман, менга имкон беринг", деди. Бундай илтимосларни ҳамиша, ҳар куни эшитавериб, бу спорт эканини, унда мурасиз курашлар, синишлар, лат ейишлар, ойлаб, йиллаб тўшакка михланиб қолишлар борлигини тушунтиравериб чарчамайдиган мураббий чуқур ҳаёлга толди ва розилик билдирди.

Убайдулла аканинг олдида қизига спортнинг минг бир машаққатларини, бу майдонда ҳеч қандай эркатилмаслигини рўйирист айтди. Асиланинг катта оилада ўсганини, тиниқ фикрли-

лигини, ўзбек қизларига хос одобини ҳисобга олган Сардор Абдухолиқов ўша кундан бошлаб уни ўз қизидек кўриб, оиласига, уйига олиб кетди. Энди у машғулотларга бош мураббий билан бирга қатнай бошлади. Бу ишонч Асиланинг кучига куч қўшди.

Ҳа, машғулотлар осонмасди. Не бир талабгорлар бир-икки кунги машғулотлардан сўнг кўринмай кетаверарди. Айримларининг жароҳатлари жиддийлигини ҳисобга олиб, врачлар спорт билан хайрлашишни маслаҳат бераарди.

Тинимсиз машғулотлар, мураббий Сардор Абдухолиқовнинг тўғри кўрсатмалари, врачларнинг назоратлари остида тартибли ҳаракатлар ўз натижасини берди. У 2016 йилда БААда ўтган Ёшлар ўртасидаги мусобақада иштирок этди. Илк уринишлар натижасини бериб, 3 та олтин медални қўлга киритди. Бу ютуқ унга олдинга қараб интилиш учун илҳом берди. Навбатдаги мусобақа 2018 йил Индонезиянинг Жакарта шаҳрида бўлиб, бу беллашувда Асила бронза медалини қўлга киритди.

Асила 2019 йилда "Ўзбекистон белгиси" кўрак нишони билан тақдирланди ва ўша йили Тошкент давлат иқтисодиёт университетига грант асосида ўқишга қабул қилинди.

"Энди ҳеч қачон енгилмайман!"

Бу сўзларни айтишга уни 2019 йилги Бирлашган Араб Амирлигининг Дубай шаҳрида катталар ўртасида бўлиб ўтган аламли мағлубият мажбур қилди. У енгилди. Мағлубият аламиндан йиғлади, чунки танасидаги оғриқдан

кўра, қалбидеги оғриқ кучлироқ, изтироблироқ эди. "Энди ҳеч қачон енгилмайман!" дея лола ёноқлари узра томаётган кўз ёшларини сидириб ташлади. "Энди мен қатнашган мусобақада, албатта, Ўзбекистон байроғи кўтарилиши шарт!" деди у ўзига-ўзи. Шогирдининг юрагиде она Ватан туйғуси қад ростлаганини кўрган мураббий "Энди енгиллишга ҳақинг йўқ!" дея унга қатъият билдирди.

Муҳтарам Президентимизнинг 2021 йил 18 майдаги "Паралимпия ҳаракатини ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори юртимиз паралимпиячилари қатори Асила Мирзаёрованинг ҳам ҳаётида тарихий ҳужжат бўлди. Қарорга кўра, Ўзбекистон Миллий паралимпия кўмитаси ҳузурида юридик шахс мақомига эга бўлган Паралимпия спорт турлари бўйича мутахассислар тайёрлаш институти — паралимпия спорт турлари билан шуғулланадиган тренерлар, услубчи-йўриқчилар ҳамда бошқа мутахассисларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишга ихтисослашган илмий-таълим муассасаси ташкил этилгани айтилган бўлди.

Ўзбекистонда Паралимпиячилар ва уларни тайёрлайдиган мураббийларнинг фаолияти ҳар томонлама қўллаб-қувватланишига катта аҳамият қаратилди. Инсон қадри улуғланган юртимизда ҳеч қандай эътибордан четда қолмади. Ишонч эса кетма-кет натижаларини бера бошлади. Асила Мирзаёрова 2021 йилда Паралимпиадада қатнашиш учун йўлланмани қўлга киритди ва саралаш мусобақаларида узунликка сакраш бўйича 1-уринни эгаллади. Ниҳоят, энг юксак орзу томон биринчи қадам ташланди.

Энди у Япониянинг пойтахти Токиода ўтадиган паралимпиадада иштирок этади.

Ассалом, кун чиқар ўлка! Ассалом, ирода-лар синовдан ўтадиган Паралимпиада! Бу сафар унга паралимпиаданинг қумуш медали насиб этди. Қувонч кетидан қувончлар келди. Ўша йили муҳтарам Президентимиз томонидан "Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спортчи" унвони билан тақдирланди. Бу юксак эътибор Асилага қанот бағишлади. 2022 йил май ойида Италияда ўтган гран-при мусобақасида 100 метрга югуришда 3-уринни, 200 метрга югуришда 2-уринни, узунликка сакраш бўйича 1-уринни эгаллади. Бу сафар спортчи қизимизга "Халқаро тоифадаги спорт устаси" унвони берилди. Минг шукур, Асиланинг омад юлдузлари чинакамига порлай бошлади. 2023 йил февраль ойида Бирлашган Араб Амирлигида ўтган Халқаро гран-при мусобақасида қатнашиб, 100 ва 200 метрга югуришда 3-урин, 400 метрга югуришда 3-урин, узунликка сакрашда 1-уринни олди.

2023 йилнинг май ойида спортнинг параенгил атлетика тури бўйича Ўзбекистон очиқ чемпионати бўлиб ўтди. Унда Асила Мирзаёрова 100 ва 200 метрга югуриш ҳамда узунликка сакраш бўйича 1-урин соҳибаси бўлди. 2023 йил июль ойида Парижда параенгил атлетика бўйича Жаҳон чемпионати бўлиб, унда узунликка сакраш бўйича 1-уринни терма жамоамиз ҳисобига ёзиб қўйди. 2023 йилда Хитой давлатида Параолимпия ўйинларида узунликка сакраш бўйича 1-уринни, 200 ва 400 метрга югуришда 3-уринни қўлга киритди.

Асила Мирзаёрова 2023 йил Саудия Арабистонининг Ар-Риёд шаҳрида ўтказилган Ўрта Осиё Паралимпия кўмитасининг йил ҳисоботида кўра, "Энг яхши аёл параатлети" номинациясига сазовор бўлди.

2023 йил декабрь ойида "Миллий спорт мукофоти — 2023" тақдирлаш тантаналарида унга "Йилнинг энг яхши аёл паралимпиячиси" номинацияси топширилди.

Унинг бир армони бор эди. У ҳам бўлса — Паралимпия олтин медали соҳибаси бўлиб, Ўзбекистон байроғини юксакларга кўтариш. Армонлар, интилишлар, гоҳо завқли, гоҳо аччиқ азобли, машаққатли машғулотлар, тинимсиз тер туқишлар, йиқилишлар, туришлар, чидаш, чиниқишлар уни Ўзбекистон Паралимпия терма жамоасида Франциянинг Париж шаҳрида ўтаётган Ёзги паралимпия беллашувларига олиб келди. Бу гўзал шахарга ҳақиқий мардлар беллашмоққа келишган.

Ассалом, Паралимпия! Ассалом, Париж!

Паралимпия, бу — югуриш йўлакчаларида бир оёғига темир ўрнатилганига қарамай шамол мисол марра чизигига интилаётганларнинг матонат майдони.

Паралимпия — иккала оёғида ҳам юриш имконияти бўлмаса-да, қўллари билан ўз юрти шарафини ҳимоя қила оладиган қучлилар майдони.

Паралимпия — икки қўлидан айрилганига қарамай гавдаси ва оёғи билан сузишнинг мовий йўлакчаларидан марра сари адашмай етиб борадиган сезгирлар майдони.

Паралимпия — бир кўз билан маррани нишонга ура оладиган мерганлар майдони.

Паралимпия — паратаэквондочилар, параенгил атлетикачилар, дзюдочилар, ядро улоқтирувчилар ва бошқа спорт тури спортчиларининг саб майдони!

Ниҳоят, Ўзбекистонимиз Мустақиллигининг 33 йиллик байрами олдида 30 август куни параатлетикачиси Асила Мирзаёрова биринчи бўлиб Ўзбекистон паралимпия терма жамоасига олтин медални ҳада этди. У 28 йиллик паралимпия рекордини янгилади ва 5,22 метрга шамолдек учиб борди. Бу йўналишда 1996 йил Атлантада ўтган паралимпия ўйинларида испаниялик Ортис Очистка 5,07 метрга сакраб ўрнатган рекордни ортада қолдирди.

Асилани галаба билан телефон орқали Ўзбекистон Республикаси Президенти қутлади. Бу қутловни бутун дунё параспортчилари ҳавас билан тинглади. Қутловни Асила Мирзаёрова қўллари кўксига қўйиб миннатдорчилик билан қабул қилди. Бу қутлов ҳали беллашувга қиришмаган паралимпиячиларимизга юксак рағбат бўлди.

Муҳтарам Юртбошимиз телефон орқали Асиланинг ёнида мададкор бўлиб борган отаси Убайдулла акага ва укаси Абдувоҳидга, жонқуяр мураббийларига миннатдорчилик билдирди. Муҳтарам Юртбошимиз Асиланинг отаси Убайдулла акани ҳам телефон орқали табриклагани тарихий мулоқот бўлди. Бу юксак эътибор телемулоқотни кузатиб турган барча паралимпиячиларимизнинг оилаларига олам-олам гурур бағишлади.

Бир ижодкор сифатида, бир она сифатида Юртбошимизнинг Ўзбекистон байроғини юксакка кўтарган паралимпиячиларимизни галаба билан қутлаётганини кўриш, эшитиш камини учун ҳам унутилмас онлар бўлиб қолади. Чунки инсон қадри улуғланган юртда эътиборга, ҳурматга лойиқ қўрилишдан ортиқ бахт йўқ! Ўзбекистон мадҳияси қўлиниб, олимп чуққиларида байроғимиз юксакка кўтарилганига гувоҳ бўлишдан гўзал саодат йўқ. Бундай қувончни қалбларга асил ўғиллар, Асила қизлар бахш этади.

Зеро, Ўзбекистон байроғининг ўрни фақат юксаклардадир.

Зулфия МЎМИНОВА,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими.

ҚУТЛОВ

QUANT

Bank yo'lingizda emas,
qo'lingizda bo'ladi!

"QUANT" mobil ilovasi

- Uzcard, Visa, Humo kartalari o'rnatishda pul o'tkazish
- Valyutani onlayn solib olish
- Internetdagi kartalar, omonatlar va hisoblarini boshqarish

www.brb.uz

1254

Хизматлар лицензияланган.

ҚОНУН ҲАММАГА БАРОБАР

Сўконғич ҳокимга "ҳайфсан" берилди

Интернет тармоғида Қўшработ тумани ҳокими Дилшод Шакарбоевнинг айрим ходимларни ҳақорат қилганлиги юзасидан аудио ёзув эълон қилинди. Мазкур ҳолатга вилоят ҳокимлигининг тегишли масъуллари томонидан аниқлик киритилди.

Самарқанд вилояти ҳокимининг тегишли фармойиши билан Қўшработ тумани ҳокими Шакарбоев Дилшод Давроновичга нисбатан "ҳайфсан" интизомий жазо чораси қўлланилди.

Манба: platforma.uz

ЭССЕ

У Самарқанд давлат университетининг филология факультетини битирганида 21 ёшда эди. Шунчаки ўқимади, астойдил ўқиди. Миллий адабиёт мухлиси эди, мумтоз адабиётга сидқидилдан кўнгил қўйди, жаҳон адабиётига ихлоси баланд эди. Хотираси кучли эди, қайси даврага кирмасин, ўша давра руҳи-кайфиятига мос тушадиган шеърларни гоҳ ўзбек, гоҳ форс-тожик, гоҳ рус тилида ёр-дўстлари ҳойҳойлаб энгидан тортиб қолмагунларича ёд ўқишдан чарчамасди. Янада муҳими, таҳлилий тафаккурга мойиллиги билан ажралиб турарди. “Ҳабибулла Темиров” деса, устозлару талабалар орасида уни танимаган киши йўқ эди. Ундаги нодир қобилиятни пайқаган академик Воҳид Абдулло, Ботир Валихўжаев, Нуриддин Шукуров, Сайдулла Мирзаев каби атоқли профессор олимлар бир овоздан ёш мутахассисга илм йўлини танлашни маслаҳат беришди.

У замонлар аспирантура деганлари анчагина арзанда даргоҳ ҳисобланар, шу боис бу илмий “бекат”да унча-мунча иқтидор эгасига ҳадеганда жой топилавермасди.

— Қандай бўлмасин, сен илм билан шуғулланишинг, тез орада номзодлик диссертациясини ҳимоя қилишинг керак. Афсус, пича кутишингга тўри келади, — деди бош чайқаб, факультет декани Нуриддин Шукуров. — Вақтинча вилоят газетасида ишлаб тургин, бу ёқда жой очилди дегунча сени чақириб оламиз. Уқдингми?

У гапни кўпайтирмади, “Уқдим”, деди-ю, эшикка йўналди.

— Тўхта! — деди устоз муҳим гапни айтишни унутгандек. — Бери кел.

Ҳабибулла изига қайтди.

— Бир гап қўлогингдан чиқмасин, газета редакциясининг жунуни-жозибаси бўлади. Тагин журналистликка қизиқиб кетиб, илмни унутиб юбормагин-а!

Домла бу гапни бежиз айтмади, зеро, у кўп йиллар вилоятнинг бош газетаси таҳририятида бош муҳаррирлик қилган, яъни журналистнинг “каттик” нонидан баҳра олган ва яқиндагина олий таълим даргоҳига қайтганди.

Ҳабибулла журналистика дунёсидоги фаолиятини корректорликдан бошлади. Бироқ мусахҳишлик фаолияти бир ҳафтага ҳам бормади — бош муҳаррир у билан икки-уч оғиз суҳбатлашгач, ёзган, босмага тайёрлаган мақолаларини кўриб-танишди-ю, янги ходимни масъул бўлимнинг ижодий ходимлигига муносиб қўрди.

Орадан бир қишу бир ёз ўтди. Кунларнинг бирида декан Нуриддин Шукуров шошилич сым қокди.

— Оёгингни қўлингга олиб ёзилла! — деди. — Табриклайман, аспирантурада жой очилди! Ҳабибулла ўзи таҳририятда бўлса-да, кўнгли университетда эди, хушхабарни эшитди-ю, таҳририят раҳбари ҳузурига кирди. Шундай-шундай, деб бор воқеани, сўнг дилига туғи юрган ниятини тушунтирди: “Рухсат берсангиз, мен...”

— Қаёққа? Қандай рухсат?! — деди бош муҳаррир кўзойнагини қўлга олпаркан, қизариб қорайиб. — Ҳеч қанақа аспирантурани билмайман, сен журналистсан, тушуняпсанми, журналист-т! Ҳамма шароитингни муҳайё қилиб бераман — маош, уй-жой, машина! Ўзим уйлантириб, тўйингга бош-қош бўламан! Яна нима керак сенга? Қайси редактор сендақа ходимини индамай қўйиб юборади?! Бор, ижодингни қил, бирга ишлаймиз!

Ана, холос! Ҳабибулла ханг-манг бўлиб қолди. Бу ёғи неча пуддан тушди?! Тўғри, редакторнинг меҳри баланд, у ёзган ҳар бир мақолани синчиқлаб, завқ билан ўқийди, худди ўзи ёзгандек акаларча шодланади, елкасига қоқади, таҳририят йиғилишларида таърифини ошириб-тошириб алқайди. Касбига ғоятда фидойи, садоқатли раҳбар сифатида қўлида қалами бўлган ходимларни еру кўкка ишонмайди. Бироқ энди нима қилади? Ёки қайта бошдан ётиги билан тушунтирса... Э, ҳа-а-а, бундай пайтларда бу инсонга гап уқтириб бўладими, кўндириб бўладими?! Ахир у инсон, кимсан, Аҳмаддон Мухторов бўлса!..

Мана, орадан қарийб ярим аср ўтди, Ҳабибулла Темиров “Зарафшон” (у пайтлар “Ленин йўли”)да унб-ўсиб, бош муҳаррир даражасигача етди, қисқа муддат вилоят босмахонасини бошқарди, вилоят ҳокимлигининг масъул ла-возимига фаолият юритди, лекин қаерда бўлмасин, журналистикадан бир қадам ҳам узоқлашмади, бунинг натижасида “Ҳабиб Темур” тахаллуси остида таниқли журналист макомига кўтарилди. Газета таҳририятига нафақат қўл-оёғи билан, балки қалбан боғланди, бинобарин, ҳаётининг ҳар одими, ҳар нафаси газета дунёсидеа кечди. Умрининг чорак асрини республикадаги таниқли нашрлардан бири “Қишлоқ ҳаёти” билан боғлади. Илмий-мантиқий таҳлилга мойил тафаккур тарзи газетачиликда чунонам асқотдики!..

Одатда, газета журналистлари бир неча тоифага бўлинади, кимнинг қайси тоифага мансублигидан келиб чиқилса, номаи аъмоли ҳам, ижодий услуби ҳам, ҳатто инсон сифатидаги феъл-атвори-ю журналистика майдонидеа қадам олмишгача қаффта битилган ҳатдек яққол кўзга ташланади. Лекин ҳар қандай ҳо-

латда ҳам қийини, мураккаби, нуфузи баланд ва салмоқдори — таҳлилий журналистика бўлиб қолаверади.

Журналистика соҳасининг яна бир шарофати, ҳикмати шундаки, қалами ўтқир журналист ўзи яшаб турган жамиятнинг исталган жабҳасига бош суқа олади. Тажриба, зукколик, ҳушёрлик, топқирлик ва албатта, талқин маҳорати бўлса бас. Унинг учун бегона соҳа, бегона мавзу бўлмайди. Хусусан, Ҳабиб Темур сингари журналистлар танланган мавзу-муаммоларни инсон ва инсон омили орқали ўрганадилар. Муаммошуносага эмас, инсоншуносага айланадилар. Аслида ҳам шундай: истаимизм-и-истамайимизми, ҳаётий муаммолар одамлар тусфайли тугилади, унинг ечими борасида одамлар бош қотирадилар, ҳаловатни йўқотадилар. Калаванинг учи топилишидан, ижобий

Ҳабиб Темур қайси мавзуда ёзмасин, масаланинг туб сабаби-ўзагини одамлар ўртасидаги муносабатлардан излайди ва буни асослайди ҳам. Муносабатларни ўрганишга мойиллик чуқурлашгани сайин чигал муносабатлар жараёнида бир-биридан ноёб, бир-биридан фавқуллода тақдир тафсилотлари юзага қалқиб чиқади, янада аҳамиятлиси, газета-журнал юзини кўрган публицистик чиқишлар хотирадан ўчиши у ёқда турсин, балки улар қайта-қайта мурожаат қилишга ундаган ҳолатлар эътиборни тортади. Айни шу ўринда бурилиш нуқтаси — публицистик таҳлилнинг бадиий таҳлилга кўчиб ўтиш жараёни кузатилади.

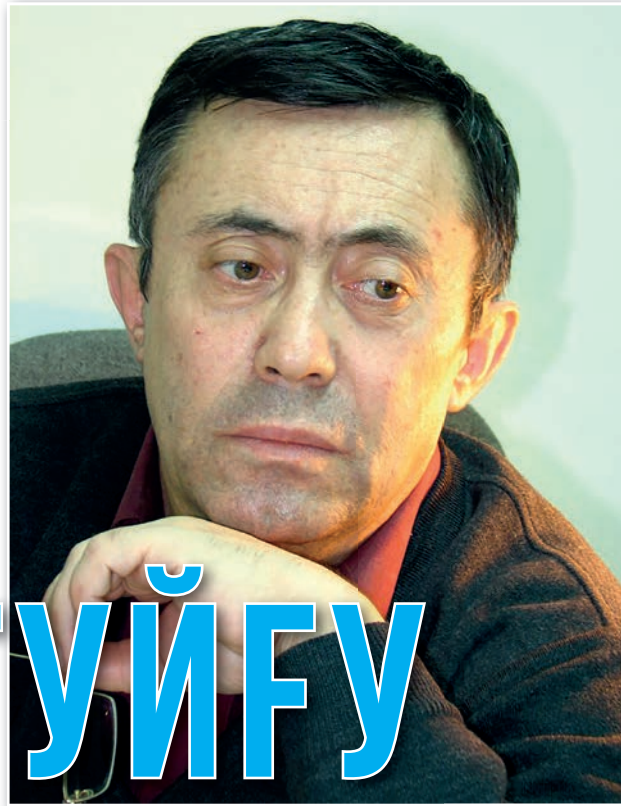
Ўтган асрнинг 80-йиллари бошида атоқли адиб Шукур Холмирзаевнинг самимий олқи-

кўради. Терговчи журналистнинг иродасига, синчковлигига тасанно ўқийди: “Ахир “журналист суриштируви” терговдан ҳам чуқурроқ бўлиши керак” деб юборади.

Ўрни келганда айтидиган бўлсак, “Журналист текшируви” жанр сифатида шу қадар қудратлики, унинг имкониятлари шу қадар каттаки, газетани газета қилишда, умуман, матбуотнинг нуфузини, салмоғини оширишда бошқа ҳеч бир жанр унга тенглашолмайди. “Журналистнинг хатоси” қиссасида бу ҳақиқат ҳар жиҳатдан ўз исботини топган.

Ҳабиб Темурнинг қаламига мансуб бошқа асарларда, чунончи “Макрми ё муҳаббат”, “Қиёматдан бир кун олдин” қиссалари, “Генералнинг беваси”, “Қуёш ботаётган пайт” романларида “Журналистнинг хатоси”да бўлгани каби воқеалар ҳаддан ташқари чигаллашиб

роғи, маънавиятсизлигининг!) суратлари. Фавқуллода топилма сюжетларга яраша характерлар яратилган. “Америкалик” оқсоқол”, “Порахўрликка руҳсат”, “Хийлайи қонуний”, “Қоидани бузинг”, “Реклама”, “Ҳужжат борми?”, “Супер маҳалла”, “Ҳазилнинг тағи зил”, “Турмага тушолмаган танбан”, ҳоказо ва ҳоказо. Илло, Ҳабиб Темур ҳазиллари, киноялари, мутуйбалари энгил ёки шунчаки кулги учун эмас, унинг замирида жамиятимизда давом этаётган ҳаётбахш ўзгаришларга бефарқ бўлмаган қуюнчақ адибнинг дарди, изтироби, афсусу надоматлари кўриниб туради, нолаю фигони қулоғингизга чалинади. Ҳажвияларни ўқиган ўқувчи... жиддий тортади. Кулги ва изтироб қоришқ келган жойда эса, табиий, ҳеч бир китобхон бефарқ, лоқайд қолмайди.

Ҳаётнинг бир қутбини эркак, иккинчи қутбини эса аёл ишғол этган. Инсон умрининг мазмуни, жозибаси, шуқуҳи-ю... залолати бутун мураккаблиги билан ана шу икки қутб соҳиб ва соҳибалари ўртасидоги муносабатларда воқеликка айланади. Ҳабиб Темур қаламига мансуб асарларнинг марказий ўқи-умуртқасини мазкур ВОҚЕЛИК ташкил этади. Аёлнинг кимлиги унинг эркакка, эркакнинг кимлиги унинг аёлга бўлган муносабатида синовдан ўтади. Бежиз эмас бу. Зеро, Ҳабиб Темур ишқий муносабатлару кўзга ташланмас майларни одамлар ҳаёти, тақдири ва кундалик амалининг маркази, ўзаги деб ҳисоблайди. Мезонини шунда кўради. Қайта-қайта айтиш шу мезонга мурожаат этади. Адибнинг ўнга яқин қиссаларида тасвир марказига қўчган ишқ-муҳаббат йўналиши “Генералнинг беваси” романида бутун мураккаблиги, нозик қирралари билан китобхон диққатига тақдим этилади. Ёзувчи бу муносабатни энг нозик сахналаригача тасвирлаш жоиз ва зарур деб ҳисоблайди, ўрни келганда, сақланмоғи керак бўлган ўртадаги ҳарир парданинг ҳам баҳридан ўтади. Бунда адиб замонамиз ёшларидан яширадиган сир-синоат қолмади, айниқса, жинсий ба-лоғат борасидоги мавжуд ҳақиқатларнинг энг аччиқ-янчқ кўринишларига ҳам улар руҳан тайёр турмоқликлари зарур деган ақидадан келиб чиқади. Муҳаббатни туйғулар ичра энг бебаҳо, энг қудратли, энг нозик ва энг... илоҳий туйғу деб ҳисоблайди, бу туйғу инсон қалбини озоқлик нашидасидан ва итоат суруридан баҳра-раманд этади, тозартиради деб билади. Адиб яратган мураккаб тақдирли аёл образлар, аввало, ор-номус, ибо-иффат, бокиралик-поклик олдида масъулиятли, жавобгар эканликлари билан синов чигиригидан ўтадилар.

Ҳабиб Темур адиб сифатида ҳаётий мавзуни бадиий талқин этар экан, унинг қалами учун ушбу ақида ижодий куч-қувват, илҳом ва пафос чашмаси вазифасини ўтайди. Назаримда, замонавий миллий адабиётимизда бошқа ҳеч бир адибимизда учрамаган журъ-атга қўл уради. Шу нуқтага назардан Мушфиқахоним, Ҳакимаҳон ва бу икки бахтсиз аёл теграсида гирдиқалапак бўлган “оқу қора” сифатли эркакларнинг ҳаммаси ҳам солиққина разолат йўлини танламагани, мана шундай инсонлар ҳам (хоҳ аёл, хоҳ эркак бўлсин!) иф-фат, ор-номус ва изтироб уқубатларини бошдан кечирганликлари билан китобхонни оғир, эҳтимол, иштибоҳларга тўлиб-тошган ўйларга толдиради. “Одамнинг чинакам бахти — унинг юрагидеа муҳаббат пайдо бўлган кундан бошланади” дейди роман қаҳрамонларидан бири. Бироқ “Ишқ жунуни хавфли нарсас. Одамни телба қилиб қўйиши мумкин” деган бетакор ҳақиқатларни ёдга солувчи таъкидлар келади асарнинг бошқа бир ўрнида.

Нима бўлган тақдирда ҳам, нафақат ушбу романда, балки Ҳабиб Темурнинг бошқа асарларида ҳам ҳаёт ҳақиқатига тик қараш борасида катта бадиий журъат живлаланиб туради. ...Ҳабиб Темурни бугунги муборак ва қутлуғ ёшда ҳам жўшқин публицист ва жилавакор адиб сифатидаги, катта зиёли сифатидаги жўшқин-лик, садоҳият асло тарк этмасин.

Ҳабиб Темур ижодининг яна бир йўналиши — сатир. “Муштум”нинг деярли ҳар сонидеа унинг ҳажвий ҳикояси босилади. Ҳажвияларни ўқиган журналхон муаллифнинг ниҳоятда пухта ва зийрак кузатувчан ва айниқса, назар-нигоҳи игнадек, найзанинг учидек ўтқир ва кес-кир эканлигини дарҳол пайқайди. Ҳеч нарсасида назаридан четда қолмайди. Унча-мунча одам эътибор ҳам қилавермайдиган ҳолатлар моҳиятидаги кулгили манзараларни кўра билади. Ўша манзаралар ифодасига яраша тили тагдор, киноявий-истеҳзоли — ўқувчининг кўз олдида келтириб ўхшатиб тасвирлайди. Ҳажвия ёзиш таомилдан чиқаёган ҳозирги пайтда, Ҳабиб Темурнинг нақ 70 дан ортқ ҳажвияни ўз ичига олган тўплами “Мана, кулги шинаван-далари, марҳамат, мириқиб ўқинглар!” дея чоп этилишга шай тургани ҳазил гап эмас!

Тасаввур қилайлик, 70 дан ортқ ҳажвий ҳикоядан ташкил топган сатирик панорама! Унда айнан бугунги турмушимиздан олинган ё реал воқелик, ё руҳий-психологик ҳолат, ёки гротеск — ҳангома йўсинида тасвирланган. Орамиздаги айрим нусхаларнинг кирдиқорлари, пинҳона афт-башараси, психологик маънавиятининг (аниқ-

натижага эришишдан ким манфаат кўради? Албатта, оғири энгил бўлган, ёлғон устидан рост галаба қозонганини кўрган одамлар!

“Газета” номли мўъжизанинг зуваласи-табиатига азал ибтидода сингдириб юборилган айни шу хил ҳолатбарорлик, ҳақсеварлик ор-тидан у халқнинг, кенг омманинг меҳрини, хур-матини, ишончини қозонган. Ҳамиша, ҳар ерда шундай бўлган. Шунинг ортидан у “Оммавий ахборот воситалари” номли дунёнинг қарвон-бошиси деган шарафли мартабага сазовор бўлган, ушбу олий мартабани асраб қолиш йў-лида кураш олиб борган.

Ҳабиб Темур кўнлаб танқидий-таҳлилий, мушоҳадалӣ, мунозарали мақолалар ёзди. Кенг омманинг дил тубида, тил учидеа бўлган долзарб мавзуларда қалам тебратди. “Ленин йўли”, сўнгра “Зарафшон”, “Ўзбекис-тон адабиёти ва санъати”, “Қишлоқ ҳаёти”, “Миллий тикланиш”, “Нур”, “Халқ сўзи” га-зеталари ва журналларда, интернет нашр-ларида чоп этилган саҳифа-саҳифа ва да-вомли мақолаларида... уларни бир бошдан таъриф-тавсифга киришиб кетилса, гап ту-гамаслиги табиий. Лекин кўзи тийрак-кўнгли тийрак ижодкоримизнинг қаламига мансуб бир публицистик асар бор, у ҳақда мухтасар бўлса-да, тўхталсак, адолатдан бўлади, ал-батта.

Гап шундаки, ҳар қандай миллий матбуот-нинг кун тартибидан тушмайдиган, аҳамиятини ҳеч қачон йўқотмайдиган мавзулардан бири — халқаро шарҳ ҳисобланади. Бу йўналишда ўз-бек шарҳловчилик мактаби мавжуд. Афсуски, мазкур мактаб ҳар доим ҳам бир текисда, та-лаб даражасида ўз вазифасини адо этмоқда дейиш қийин. Ҳабиб Темур дунё сахнасида ке-чаётган воқеа-ҳодисаларга дунёқараш, ил-мий-тарихий салоҳияти, ижодий диапозони кенг етуқ зиёли шахс сифатида ёндашади. Жа-раёнларни Ўзбекистон фарзанди, ўғлони, фу-қароси сифатида зарабон орқали кузатади. Рақамлар, кўрсаткичлар, иқтибосларга асо-саниб мароқ билан мулоҳазаларини ўртоқ-лашади. Хусусан, кейинги пайтлар интернет саҳифаларида кўпчилик томонидан қизиқиб ўқилган “Шимол шамоллари” эссесида собиқ Советлар юрти, у юрт тарихида бўлган мил-лий республикалар тарихи, улар ўртасидоги муносабатлар микёси шу қадар кенг ва чуқур таҳлилга тортилганки, бу асар кенг оммага жуда кўнлаб тарихий ҳақиқатларни англаб етишга, хулосалар чиқаришга, янада муҳими, ватандошларимиз ва миллатдошларимиз мил-лий ва инсоний ўзлиги-нафосияти-ғурурини, айниқса, соғлом ватанпарварлик туйғусини тоблантириш, шунингдек, тобора қалтис тус олаётган бугунги халқаро муносабатлар юза-сидан одилона ҳамда ҳолисона илмий хуло-салар чиқаришга жуда-жуда ёрдам беради. Хусусан, эсседа муаллиф “мен”и, мустаҳкам ҳаётий позициясининг яққол кўзга ташланиб туриши ҳар қандай ўқувчига қаттиқ таъсир кўр-сатмай қўймайди.

Алоҳида рисола сифатида чоп этишга “шай” турган эссе юқори профессионал даражада ёзилганининг туб сабаби Ҳабиб Темурнинг шу-ролар даврининг сўнги йилларида Ленинград (ҳозирги Санкт-Петербург) олий сиёсатшуно-слик мактабидеа таҳсил олганига, у ерда сал-моқли илмий-сиёсий-маърифий малака олга-нига бориб тақалса ажаб эмас.

“Хиёбондаги одам” қиссаси 80-йилларнинг ўрталарида “Ёшлик” журналида чоп этилган, ўз вақтида турли баҳс-мунозаралар уйғотган эди. Асар қаҳрамони Сўхроб ниҳоятда ўй одами (шу маънода қисса “Ўй одами” деб номлан-са ҳам хато бўлмайди). Ўй одами бўлганда ҳам, бутун оилавий сир-асрорини очқисига дос-тун қилади, ўзининг тақдир шамоллари ва кўн-гил мавжлари ўртасида йўлини йўқотиб қўйга-нини, борар манзилни топа билмаслигини яширмайди. Лекин шахс сифатида унинг ру-ҳий ботини мустаҳкам, пухта. “Одамнинг кучи юрагидеа бўлади”, дейди у, “Ўзини енга ол-маган одам бировни енга олмайди” деган ақида билан яшайди. Шу хислатлари билан Сўхроб янги, даъваткор образ эди.

“Журналистнинг хатоси” қиссаси воқеалари ҳам газета таҳририятидан, аниқроғи, вилоят газетасида чоп этилган воқеий ҳикоядан бош-ланади.

Ҳикоя чоп этилганига тўрт йил бўлган, унда рашқ оқибатида содир этилган қотиллик ҳа-қида сўз юритилган, яъни жиноятга яраша ҳукми ўқилган, вассалом. Бироқ... бош муҳаррир таҳ-ририятга келган янги хатни ҳуқуқ бўлими ходи-мига беради ва унга ўша воқеа тафсилотини қайтадан синчиқлаб ўрганишни топширади.

Мухбир ишга киришади. Воқеалар шу қад-р чигал тус оладики, азбаройи муҳбир тер-говчига айланади. Ахир кимларнингдир “разил-лиги тусфайли бир беғуноҳ одам ўлди. Бир гу-ноҳсиз одам қамалиб кетди. Бир муштипар аёл қон йиғлаб қолди. Сарсон-саргардон бўлди. Яна бир оила барҳам топиб кетди”.

Демак, масала ниҳоятда чуқур, уни фош этишда қилни қирқ ёриш озлик қилади.

Ана шу машаққатли вазифа билан шуғул-ланишни журналист ўз зиммасига олади. У терговчи билан ҳамкорликда, бамаслаҳат иш

КИНО ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИ МУКАММАЛЛАШУВИ ОМИЛЛАРИНИ БИЛАМИЗМИ?

1-6. Шу боис “Тонг ол-
дидан” тарихий дра-
масида бирорта нуқ-
сон учрамади. Лекин
асарни, унинг буюк иждокорининг са-
марали меҳнатини шўролар даври қа-
бул қилмади. Ваҳоланки, бу асарлар —
сценарий ҳамда унинг кинотасвирдаги
ифодаси Москвада, Эйзенштейн сабоқ-
ларини, ўғитларини ўзлаштириш нати-
жасида туғилган эди. Биргина тафсилот
— кино ўқув юртида Сулаймон Хўжаев
фарзанди Ҳамид Сулаймонов билан
бирга, бир аудиторияда ўқиган, ўққан
ҳам.

Наби Ғаниев Вхутемас ўқув дарго-
ҳида таълим олиш даврида Москвада
кино ахли, адиб Абдулла Қодирий билан
учрашиб турган. Дўстлик, иноқлик узоқ
давом этган. Қатъанон йиллари бу ҳам-
корлик самараси беришига тўсқинлик қил-
ган. Фақат Иккинчи жаҳон уруши йил-
лари назорат бироз сулшашган ҳамда
Наби ака бир йўла бир вақтнинг ўзида
икки дурдона — “Тоҳир ва Зухра” ҳамда
“Насриддиннинг саргузаштлари” аса-
рини яратган. Кейинчалик режиссёр, ак-
тёр, сценарийнавис сифатида танилган
Наби Ғаниев юртимизда мустақил фао-
лият, чоризм адолатсизлигига қарши
фаолиятли билан танилган: пьесалар,
жажжи сценарийлар ёзган, мусавир сиф-
фатида танилган. Самарқанд атрофида
Намоз исмли халқ қаҳрамонининг ҳаёти
лавҳаларини тўплаб, газетда эълон қи-
либ, катта фильм тайёрлашга тараддуд
қўрган. Бу ҳолни биз атайлаб таъкидлаб
ўтмоқдамиз. Чунки Москвада ўқиган ай-
рим ватандошларимиз юрт билан узвий
алоқада бўлмагани, меросимизни ўрган-
магани сабабли айрим нуқсонларга йўл
қўйганлари ҳам маълум. Бинобарин,
таълим жараёни менталитет, ўзига хос-
лик, меросни бораёт деб билиш билан
ҳам боғлиқ деб биламиз.

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ЗАРУРАТИ

Шухрат Аббосов, Ёлқин Тўйчиев, Аюб
Шаҳобиддинов, Рашид Маликов каби
миллий режиссуранинг кейинги авлоди
вакиллари гуманитар соҳадаги ўқувла-
рини юртимизда бошлаб, ўзга юрда —
Россиянинг олий режиссёрлик курсла-
рида давом эттириб, камол топиб, “Сен
етим эмассан”, “Тошкент — нон шаҳри”,
“Чашма”, “Илоба”, “Фаридадин 2000 қў-
ши”, “Қор қўйида лола” каби дурдо-
наларни яратгани, Қамара Камолова
ва Рашид Маликов ҳам шу даражадаги
олий кино таълимидан баҳраманд бў-
либ, “Йўл бўлсин”, “Матонат” дурдона-
ларини яратганини алоҳида қайд этиб
ўтши жоиз. Бу асарлар яратилиши да-
врида ушлаб, ҳатто юзлаб заиф, нурсиз
тасмалар ҳам экран сари йўл олганини
тилга олганимизда, кино таълимини
олий ўқув юртларида, сценарийнавис-
лар ва режиссёрларнинг олий курсла-
рида (Москвада) тахсил кўрмаганларга
малака, билим, маҳорат етишмаганини
қайд этамиз. Йиллар, ўн йилликлар да-
вомида муаммога айланиб келаётган
мазкур ижодий, техник, кино ишлаб чи-
қаришнинг маъмурий, молиявий, техник
соҳаларида мутахассислар етишмас-
лиги эмас, умуман йўқлигига қарамай
давом этаётган фаолиятнинг кемтик
жойлари йил сайин ортиб бораётгани та-
биий ҳол бўлиб келяпти. Кўп миллатли,
кўп меҳнатли, кўп харажатли кино маҳсу-
лотини шу соҳани эгаллаган адиб, санъ-
атор иктисод ва техника ҳодими билан
биргаликада ижоднинг деярли барча тар-
моқлари билан ҳамкорликда яратади.
Бу жараён ойлар, йиллар давомида ақ-
ли, ижодий, жисмоний, ташкилий, икти-
сод соҳасидаги меҳнат эвазига фильм
деб аталадиган бадиийликка даъвогар
бўладиган маҳсулот барпо этилиши би-
лан яқунлишини кўзда тутилади. Бундай
мутахассисларнинг ўзи борми бугунги
кино даргоҳида? Агар бўлса, уларнинг
сафи муттасил тўлдириб бориляптими?
Бадиёт, электрон техника тайёргарлиги
даражаси талаб даражасида бўлмаган-
лар билан қимлар ишляпти?

Бу каби риторик саволларга жавоб
олиш амримаҳол бўлса керак. Олий да-
ражада кино таълимини олган истеъ-
додли мутахассисларнинг янги авлоди
студиямиз остонасини ҳатлаб ўтмай
қўйганига неча йил бўлди? Мақоламиз
дебочасида жаҳон миқёсида танилган
ўзбек ўғлонлари (улар орасида бир-
гина қобилиятли аёл бор — режиссёр
Қамара Камолованининг барчаси Мос-
квада ВГИКда, режиссёрларнинг, сцена-
рийнависларнинг олий курсида таълим
олганини бежиз айтиб ўтмадик. Режис-
сёрлар, уларнинг хизматида бўладиган
фильм директори, ассистентлар, ёр-
дамчилар, маъмурларнинг сони эса юз-
дан ортади. Уртамиёна асарлари билан
кун юртларининг бирортасини эслаш
ҳам амримаҳол. Айрим мисоллар би-
лан фикримни тасдиқлашга уриниб кў-
рай. Икки буюк қалам соҳибни Абдулла
Қодирий ҳамда Чингиз Айтматовнинг
асарлари бўйича суратга олинган икки
фильм бамисоли кино соҳасида беса-
водлар томонидан асалганга ўхшайди.
“Сарвкомат дилбарим” кассаси туртинчи
мартда экранлаштирилишида Ч.Айтма-
товни “Тўғрилаб” қўйиш ният қилинган-
дек. Севиб уйланган Илёс Асалга хиё-

нат қилиши, кайфу сафога берилиши,
Хадича билан интим муносабатда бў-
лиши тафсилотлари билан кўрсатила-
ди-да, унинг озига кино ахли Асал би-
лан қоллиши истаганини билдирувчи
сўзларни “солиб” қўйиши Чингиз Айт-
матов асарига ёт-ку! Асал — тоғ қизи.
Тинимсиз эсадиган тоғ шамоли, йироқ-
лардаги кимсасиз дала-даштдаги бир-
икки хонадонда кўпроқ танҳо қолиб, тоғ
қизи сифатида шаклланган қизни до-
вонлар оша олиб келиб гавжум, серхо-
надон, сержаҳл аёлга яқинлаштириб кў-
йиш кимсасиз ўлкада шаклланган харак-
терга мутлақо зид кўринади... Мажозий
ифода бевосита воқеалар моҳияти,
Асал драмаси билан мутлақо боғланма-
ган. Актёрларнинг бирортаси Айтматов
чизган, бадиий таърифлаган қаҳрамон-
ларга ўхшамайди ҳам. Фильмда қисса-
нинг шоирона руҳи, топталган севги-са-
доқат драмаси очилмай қолган. Оқдий,
анъанавий учбурчак, саёз мелодрама
даражасига тушиб қолган.

Абдулла Қодирийнинг “Ўткан кун-
лар” романи руҳига, образлар таърифи,
ечимига мос келган, муҳими, катта элик
асарда илгари сурилган мангу севгисига
содиқ қолгани, уларнинг нафис порт-
ретлари, ишқ ўтининг турли вазиятдаги
ифодаларининг ҳаётийлиги, ўша зид-
диятларга тўла даврнинг аянчли кўри-
нишлари фильмда намоён бўлмади. Ба-
лоғат ёшига етган қиз кўчада, бозорда
юзи очик юришига нима дейсиз? Қоди-
рий қаламга олган давр аёллари паран-
жга ўралган, 12-13 ёшли қизақоқлар
кичик бир эчки, қўй, мол тўдасига ал-
маштирилган вақт эмасмиди?

Киностудияда, суратга олиш май-
дончаларида, айниқса, янги фильм кў-
риклари ва муҳокамаларида маъруза-
ларни тинглаб, ўзаро суҳбатларда са-
вол бериб ҳайрон бўлганман кўпинча.
Сабаби, олий кино таълимининг бош-
ланғич курсларидаги талабалар ҳам ал-
лақачон кино қонунятларини, атамалар
ҳамда уларнинг маъноси “талабларини”
ўзлаштирган бўладилар. Бизда бир қа-
тор фильмларнинг режиссёрлари би-
лиши, амал қилиши зарур бўлган, фа-
қат кинога, унинг ишлаб чиқаришига
тегишли тушунчалардан воқиф бўла ол-
маганлари мени ҳайратга солади ҳар
гал. Масалан, Эйзенштейн ҳамкасблари
билан ихтиро қилган контрапункт овозни
тасвирга зид қўйишни тақозо этади. Уни
бир суҳбатдошим (режиссёр) билмас
экан. Демак, у ўз қаҳрамонига таъриф
беришда овоздан, муסיқадан фойда-
ланишда зўр ифода воситасини ишла-
тишни билмайди. Яна бир физиогно-
мика — субъектнинг ташқи қиёфасидан
уни билиш, англаш, бинобарин, роль
тақсимланишида бу талабдан келиб чи-
қиш имконияти ҳам бўлади. Бу физиог-
номиканинг кўринишлари адабиётда,
театрда учраб туради. Лекин кино, унинг
йирик плани (деталь деймиз) (у йирик
пландан ҳам йирик), ёшланган кўзлар,
масалан, қаҳрамон характери ва ижро-
сининг руҳий кечинмалари ўртасидаги
тафовут кўзга ташланади дарҳол. Бу ус-
луб ўзлаштирилмаган.

Бундай мисолларни кўплаб келтири-
шимиз мумкин. Демак, кинодаги беса-
водлики олий кино таълим даргоҳлари
ҳамда кино хизматида бўлишни орзу
қилганлар умр жараёнида, мустақил му-
толаа давларида билиши, ўрганиши за-
рурлиги ўз-ўзидан маълум.

Шу боисдан ҳам ТВда, ОАВда, китоб-
ларимизда кино-теледирлифунуни таш-
кил этилишига катта эҳтиёж борилини
йиллар давомида айтиб, ёзим келмоқ-
дамиз. Ҳатто бўлажақ машғулотларнинг
илмий асослари, дастурлар мазмунан
теран, бугунги кун даражасида бўли-
шини, айнаи бир вақтда электрон техника
қўмағида талабага равон, қизиқарли
шаклда етказилиши жараёнлари ҳақида
мушоҳада қилдик. Ўша дамда Тошкент
халқаро фестивалининг ташкилий кў-
митаси, Бош дирекцияси аъзоси сифа-
тида ваколат олиб, бўлажақ кино акаде-
миясининг таркиби, жойлашуви, маъруза-
лар ва амалиёт дарслари (практикум)
концепциялари мазмуну, олий вазифа-
лари ҳақида маслаҳат тариқасида (ўша
вақтдаги Бош вазир ўринбосари А.А-
зизхўжаев маслаҳати билан) дорилфу-
нун таркиби, педагоглар фаолияти кон-
цепцияси ҳақида суҳбатлашган эдик.

ЧЕГАРА БИЛМАС ТАЖРИБА

Ўз асарлари билан кирғиз киноси ту-
ғилиши, ривож топа бошлашини таъ-
минлаган Чингиз Айтматов билан ҳам
кун давомида бирга бўлганимизда, бир
мулоҳазамни, тақлимимни айтиб, у ки-
шининг жавобларини эшитиб мамнун
бўлган эдим:

— Чингиз Тўракулович, Тошкентда
Туркистон кино-телеакадемияси таъсис
этилишига қандай қарайсиз?

— Яхши янгилик! Тошкент ўзининг
кино ва телевидение олий ўқув юртига
эга бўлиши!

Дарҳол сўрадим:

— Режа амалга ошса, бир ойга юр-
тимизга келиб маъруза ўқишга, амалий
машғулотларни ўтказишга вақтингиз бў-
ладими? Фақат кино, унинг эстетикаси,
айниқса, адабий асоси ҳақидагина эмас,
Европа, Осиё адибларининг кўҳна анъа-
наларини қамраб олишинигизни назарда
тутиб истаганини билдиришман.

— Бораман. Ўзбекистон буюк давлат.
Фақат, фикримча, Туркистон эмас, Ўзе-
бекистон ёки Тошкент давлат кино униве-
рситети деб номлаш керакмикин? Қўшни
мамлакатларга ҳам маъқул бўлар, ме-
нимча, — деб оқил ва одил маслаҳат
берган эдилар.

Бу масала билан Пекинда ҳам шуғул-
ландим. Пекин олий кино мактаби ади-
тдорларига машғулотлар ўтказилиши,
талабалар мустақил равишда навбат-
даги дарсга тайёрланишини узоқ куза-
тиб бордим: 20 дан ортик талаба сифа-
диган катта аудиторияга шунча — 20 та
ичхам чейка (алоҳида хона) ўрнатил-
ган. У ерда монитор, видеомагнитофон,
кўрқини бошқариб борадиган иккита
пульс бор. Қўлоққа эшитгич-наушникни
тақиб олиб, экранда тасвирни кўриб, за-
рур бўлса, ҳар бир эпизод (ҳатто кадр)
ни қайта-қайта кўриб, қайси нуқтадан су-
ратга олинганини, чиқроқлар — электр
ёғдулари қайси томондан нур таратиб
турганини, хуллас, бақувват фильмни
бафосил таҳлил қилиш учун зарур бўл-
ган тарадудни узоқ томоша қилдим. Та-
лабалар ва педагоглар қизиқишимни кў-
риб, ўқув жараёни билан бевосита уса-
тахонада танишайтганимдан хурсанд
бўлганларини айтдилар.

Олий кино мактабида Европа, Аф-
рика, Осиё мамлакатларидан келган қўш
ийгит ва қизлар жуда иноқ экан. Менга
жуда маъқул бўлгани — талабалар диқ-
қати адабий ва маданий меросга: Кон-
фүцийга, шьериятга, ўзига хос театр
анъаналарига, вокал санъатига қара-
тилгани бўлди.

Делегация таркибида Куала-Лум-
пурга ҳам бордим. “Мени Малайзия ки-
ноакадемиясига ташлаб кетинглар, эр-
тага меҳмонхонада сизларни излаб
топаман”, деб илтимос қилдим. Қўниш-
мади. Кун ботганига қадар ўргандим
ўқув дастурларини. Ўқув фильмларини
эрта тонгда келиб кўрадиган бўлдим.
Жажжи ўқув кинотасмаларида Малай-
зия академияси талабалари Европа,
айниқса, Ғарбий Европа киносига тақ-
лид қилаётганларини сездим. Одоб сақ-
лаб, ёш ҳамкасбларимга меҳр улашган-
дек бўлиб, миннатдорлик ҳис-туйғулари
орасида танқидни ҳам айтишга урин-
дим.

Малайзия киноакадемиясида ўқув
қисми фильмлар яратадиган киносту-
дия, тайёр маҳсулотни ижарага бера-
диган савдо-сотик бўлимаси, марке-
тинг, илмий бўлим — булар яхлит ор-
ганизми: киноакадемияни ташкил
этишини ўрганишга лойиқ деб билдим.
Яна бир менга маъқул бўлган кўриниш
— ўқув дастури ҳар кун мукаммалла-
шиб бориши кўзда тутилган. Бизга ҳам
бажонидил ўша бойиб, ўзгариб бораёт-
ган ўқув дастурларини кўрсатишди.

Хитой Халқ Республикаси Олий кино
мактабида тартиб ўзгача экан. Ўқув дас-
тури съезддан съездгача ўзгармас экан.
Хитой Компартисси съездидида тасдиқдан
ўтган дастур навбатдаги съездда янги-
ланиши, тўлдирилиши мумкин экан.

Илмга ташна талаба (ҳатто абиту-
риент) Аҳмад Фарғонидангина эмас,
унинг — юрдошимизнинг сатрларини
ўқиб, қойил қолиб, билимига билим қў-
шиб, маънавий бойлик орттираёт-
ган дамлардан воқиф бўладилар. Ақлга
ақл қўшилишининг бу йўлларида юр-

тимиздаги кино ўқув юртларида фойда-
ланишармикин? Шарқшунослик инсти-
тутининг бой фондидан маданий, кино
малакасини бойитиш, мукаммаллиқни
таъминлашнинг етакчи йўлларида
бири ҳақида мушоҳада қилмоқдамиз.

Оксфорд университетининг катта, ҳа-
миша сукунат ҳукм сурадиган илм дар-
гоҳида фақат китоблар, ноёб қўлёз-
малар варақланиши сержило муסיқа
тўлқинларини эслатади. Бу файзли ма-
конда икки кутубхона вакили каттагина
ғилофга, сўнгра, қалин матодан ясалган
кутига солинган “Шоҳнома”ни табассум
билан, таъзим ва тавозени бу гал ҳам
қанда қилмай, тенги йўқ, баҳоси ҳам йўқ
экспонатни столга қўйиб аста варақлаб,
ҳаяжонланиб бизни ҳам кузатиб турган-
ларни тасаввур этинг! Ахир улар — бири
эронлик, паридек файзли, кўримли,
меҳр-муҳаббатли эканлигини ўша куни
мулоқотда бўлиб билдик, ишондик. Ми-
ниатюрда Парвардигоримизнинг тенги
йўқ чехралари нозик парда ортида.

Барча махлиё. “Суратга олмасангиз, ил-
тимос”, деб илтифотларини, эътибор-
ларини билдирдилар бизга. Фирдавсий
даври муҳрланган бундай миниатюра-
нинг ўзига тортиш, мафтун этиш кучини
сўз ила таърифлаш осон эмас. Лекин
оптин билан ёзилган матнли бу асар
ёшлар маконида — жаҳонга машхур
Оксфорд университети кутубхонасида
сақланиши, бинобарин, беғубор ёш-
лар, ғазалхон талабалар шу мафтункор,
файзли қироатхонада Фирдавсийдек за-
бардаст адиб қаҳрамонлари билан
ғойибона учрашиб, паҳлавон Рустамнинг
армонлари, Тахминанинг оламга сиймас
фарёди, Гурдофардиннинг жасорати би-
лан бирга ишқ ўтида ёниши, бу бир ҳаёт
ва бадиётёқ ҳақиқати, навқирон ёшда ўз-
гача қабул қилинишининг ҳам эстетик,
ҳам таълим-тарбиявий аҳамияти беқийёс
бўлар. Афсонавий истеъдоди, билими
билан жаҳонга танилган, киноназария
ва амалиёти пири Сергей Эйзенштейн
Фирдавсий дурдонаси — “Шоҳнома”ни
болалигида ўқиб, умр бўйи унинг таъ-
сирида бўлган, “Фарғона канали” сце-
нарийсида эса “Шоҳнома”нинг сюжет
қурилишини ижодий ўзлаштирганидан во-
қиф бўлганимиз.

Кино илми, таълими, бу — анча му-
раккаб ижодий, педагогик, ўқув соҳа-
ларидаги мулоҳазалар яқин ўтмишда
ижодий устозлик жасоратини кўрсатган
Россия фуқароси С.Эйзенштейн шах-
сиятига, қолдирган бой назарий ва ама-
лий меросига олиб келгани табиий ҳол
бўлди. У мураббийлик, устозлик қилган,
машғулотларни ҳам олим, ҳам бадиий
ижод алломаси сифатида олиб борган
ини стенограммаларда тўлиқ сақланиб
қолган маърузалар матнидан биламан.
Унинг бирорта тадқиқоти, илмий-наза-
рий очерки, сўз билан чизган портрет-
лари ўзбек тилига таржима қилинмаган-
гани кино таълими кун тартибига қўйил-
ганида баралла айтиш, тадбир кўллаш
зарур эмасми?! Умуман, бир-бирини
илмий-амалий, ижодий-назарий жиҳат-
дан тўлдирадиган кино таълими мар-
кази ВГИК ҳамда сценарийнавислар ва
режиссёрлар олий курсининг самарали
фаолияти жаҳон миқёсида тан олин-
ган. Уларнинг тажрибаси кўп жилддан
иборат асарларда ёритишга арзийди,
фойда келтиришини қомил ишонч билан
айтиш мумкин. Бу ўқув даргоҳларининг
бирида кино борасида бесавод, лекин
истеъдоди сезилиб турадиган ёшларга
катта ижод — кино оламига йўлланма
бериб келинапти. Олий курсларда эса
(аввал сценарий ва режиссура бўйича
икки алоҳида курсга қабул эълон қили-
нарди. Биз аспирантура икки олий курс
машғулотларидан баҳраманд бўлган-
миз. Эндиликда икки олий курс бирлаш-
тирилган) моҳир сценарийнавис ва ре-
жиссёрлар тайёрланади.

Юртимизда кино таълимига оид ма-
салалар (асосан, ҳал этилишини ку-
таётган муаммоларга) бағишлаганан би-
рорта рисола, илмий очерк, ҳатто кен-
гайтирилган ахборотни учратмаганман.
Лекин Наби Ғаниев ва Абдулла Қоди-
рий, Сулаймон Хўжаев ва Худойберган
Девоннов долзарблигини йўқотмаган
бу мавзуга ургу бериб ёзганлари, ваъз қил-
ганлари маълум. Кинонинг табиати, тар-
киби, қатта имкониятлари, озорқ чегара-
лари ҳақида тушуна беришни, ҳаваскор
ижрочиларга кинонинг алифбосини ўр-
ғатиш, бу соҳадаги бесаводликка чек қў-
йишни мақсад қилган актёрлар студияси
уруш йиллари, айниқса, 20-йилларда
эса бироз жўнроқ вазифани — “тасмасиз
фильмлар”ни яратиш жараёнида ўрган-
ганлари олий кино таълими жараёнла-
рини ёритишда тадқиқотчиға қўл келар.
Ана шу ўқув жараёни, саҳнада, суратга
олиш майдончаларида панд-насихат-
лар, амалий машғулотларни тиклаб,
таҳлил қилиб, биз мурожаат этган мав-
зуга илмий ёндашуви йўллариин излаш
палларларини иккинчи мақоламизда қа-
ламга олиш ниятидамиз. Бу илмий-ижо-
дий-педагогик фаолият, ҳаракат самара
бериши қийин бўлаяпти. Сабаби, бирорта
ўзбек режиссёри илмий фаолият наши-
дасини татиб ҳам кўрмаган. Бинобарин,
бугунги кинода, унинг таълимотида мав-
ҳумот ҳукмронлиги давом этмоқда.

ҲАМИД АБДУЛЛА АҚБАРОВ

ХОРИЖ

ИСТЕЪФОГА ЧИҚАЁТГАН ВАЗИРЛАР

*Украина Олий радасига уч нафар вазирдан истеъфого чиқиш
ҳақида аризалар келиб тушган. Бу ҳақда Украина парламенти
спикери Руслан Стефанчук маълум қилган.*

Стратегик саноат вазири
Александр Камишин, адлия ва-
зири Денис Малюска, экология
вазири Руслан Стрелец ҳамда
Давлат мулки фонди раиси Вита-
лий Ковал истеъфого чиқмоқда.
Бунга нима сабаб бўлгани маъ-
лум қилинмаган.

“Барча аризалар яқин орада
бўлиб ўтадиган яппи мажлислардан бирида кўриб чиқилади”, деган
спикер Стефанчук.

Денис Малюска 2019 йил 29 августда адлия вазири лавозимини
эгаллади. У президентнинг “Халқ хизматкори” партияси аъзоси ҳи-
собланади.

Александр Камишин 2023 йил март ойида Украина саноатининг
стратегик соҳалари бўйича вазири этиб тайинланган эди. Бунгача у
“Укрэлизиници” (Украина темир йўллари) бошқаруви раиси бўлган.

Руслан Стрелец 2022 йил апрель ойидан бери Украина атоф-му-
ҳитни ва табиий ресурсларни муҳофаза қилиш вазири бўлиб, 2021
йил ноябрь ойидан буён ушбу идора раҳбари вазифасини вақтинча
бажариб келган. Бунгача у Днепропетровск вилояти администрация-
сида ишлаган.

Виталий Ковал эса 2006 йилгача банк секторида ишлаган, кейин
тадбиркорга айланган ва турли хил компанияларни бошқарган: киш-
лоқ хўжалиги, транспорт ва қурилиш. 2019 йилда Ковал Ровно ви-
лояти губернатори лавозимини эгаллаганди. 2023 йил ноябрь ойидан
у Украина давлат мулки фонди раиси бўлган.

РОССИЯ ЯНА АЭС ҚУРАДИ

*Россия Монголияда атом электр станциясини қуради. “Ро-
сатом” раҳбари Алексей Лихачев лойиҳа деталлари муҳокама
қилинаётганини айтди. Бу ҳақда “РИА Новости” хабар бер-
моқда.*

Атом электр станциясини Янги
Хархорум ҳудудига қуриш режа-
лаштирилган.

“Монголия учун кичик АЭС
лойиҳасининг техник кўриниши
амалда тасдиқланди”, деди
Алексей Лихачев. Станция даст-
лаб Россия ташкилоти томони-
дан эксплуатация қилиниши кў-
риб чиқилмоқда.

Жорий йил баҳорида Сочидаги “Атомекспо” форумида Монголияда
кичик модулли атом электр станциясини қуриш бўйича йўл харитаси
имзоланди. Айнан 220 дан 330 мегаваттгача бўлган қувват Монголия-
нинг янги пойтахти Янги Хархорум учун зарур, дея таъкидлаган “Ро-
сатом” раҳбари.

БРИТАНИЯ ҚУРОЛ СОТИШНИ ТЎХТАТДИ

*Буюк Британия ҳукумати айрим қуруллар халқаро ҳуқуқий
меъёрларни бузган ҳолда ишлатилиши мумкинлигидан ҳаво-
тирланиб, уларни Исроилга экспорт қилишни тўхтатди. Бу
ҳақда “Reuters” хабар беради.*

Қарор қурул экспорти учун
берилган 350 та лицензиядан
30 тасига амал қилади. Брита-
ния ташқи ишлар вазири Дэвид
Лэмм гап Исроилга қурул етқа-
зиб беришни тўлиқ тақиқлаш ҳа-
қида кетмаётганини айтган.
У Лондон яҳудий давлатининг ўзини
ўзи ҳимоя қилиш ҳуқуқини таъминлашга содиқлигини билдирган.

Вазир тақиқ Исроил Ғазо секторидagi урушда фойдаланиши мум-
кин бўлган қурулларга таъсир қилишини айтган. Мазкур тақиқни эса
Исроил бош вазири Биньямин Нетаньяху қоралаган.

ЖАҲОН БОЗОРИДА НЕФТЬ НАРХИ ПАСАЙМОҚДА

*Жаҳон бозорларидаги нефть савдоси иштирокчилари ис-
тиқболда “қора олтин”га бўлган талабнинг камайишидан ва
шу тўғайли нархларнинг сезиларли даражада пасайишидан ҳа-
вотирда. Бу ҳақда “Reuters” ёзади.*

Дунёдаги энг йирик нефть импортчиси бўлган Хитойда иқтисодий
ўсишнинг секинлашуви тўғайли
“Brent” маркали нефть нархи па-
сайди. Бу ҳолат талаб бораси-
даги ҳавотирларни қучатириб,
Ливиядан нефть қазиб олиш
ҳамда уни экспорт қилишга таъ-
сир қўрсатди.

Хитойнинг харид менежер-
лари индекси (PMI) август ойида олти ойлик энг паст даражага тушди.
Мамлакат 8 ой ичида биринчи марта июлда янги экспорт бюрутмала-
рининг пасайишини қайд этди, шунингдек, августда янги уйлар нархи
йил давомида энг паст суръатда ўсди.

“Ливияда душанба кунги йирик портларда нефть экспорти тўхта-
тилди ва мамлакат бўйлаб қазиб олиш қисқартирилди”, деган опти
нафар муҳандис “Reuters”га. Улар марказий банк ва нефть даромад-
ларини назорат қилиш учун турли сиёсий гуруҳлар ўртасида қарама-
қаршилиқ мавжудлигини ҳам таъкидлаган.

12 ЙИЛГА ҚАМАЛГАН БЛОГЕР

*Эронда маҳаллий муҳолифат блогери Ҳусайн Шанбеҳзода
мамлакат олий раҳамонси Али Хоманай пости*

МОЗИЙ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 29 февраль — 1 март кунлари Хоразм вилоятида бўлганида, туризмни янада ривожлантириш бўйича 3 йиллик дастур қабул қилиниши, жумладан, Урганч шаҳрида “Авесто” музейи очишни тақдир этди. Маълумки, “Авесто” узоқ аждодларимизнинг ижтимоий ҳаёти, маънавий дунёси ҳақида ноёб маълумотларни ўзида мужассам этган тарихий ёзма манба ҳисобланади. Демак, бу музей халқимиз тарихи ҳақидаги маълумотларни ўзида акс эттирадиган маърифат ўчоғи бўлади.

Филология фанлари номзоди, тарих фанлари доктори Мирсодиқ Исоқов “Авесто: Яшт китоби”ни, кейинчалик “Авесто: Зардушт “гоҳ”лари” китобини аслиятдан таржима қилган таниқли олим. Шу боис, ушбу мавзуда узоқ йиллар илмий тадқиқотлар олиб борган фидойи шарқшунос Мирсодиқ Исоқов билан авестошунослик мавзусида суҳбатлашдик.

— *Зардуштийлик, унинг муқаддас китоби “Авесто” Марказий Осиё халқларининг минг йиллик тарихида муҳим ўрин тутади. Ушбу китобининг яратилиш даврига аниқлик киритилганми?*

— Албатта, Урганчда “Авесто” музейининг очилиши авестошунослар учун ҳам қувонарли тарихий ҳодиса. 2001 йилда “Авесто” китобининг 2700 йиллигини нишонлаганимиз ҳозиргидек ёдимда. Биз зардуштийлик диний таълимотини тизим сифатида, тайёр модель шаклида биламиз. Унинг келиб чиқиш тарихини мифология оламидан — асотирлар, тарихий тафаккур қатламларидан излаш лозим. Заратуштра ўз даврида афсона-ривоятларни жамлаб, тартибга солиб, таълимот шаклига келтирган. Унинг ишини давом эттирган мубадлар (диндорлар) “Авесто”ни бойитиб борганлар. Дастлаб “Авесто” озгак тарзда шаклланган, унинг ёзилишига Заратуштранинг ўзи ҳам қарши чиққан. Агарда ёзилса, нимадир қўшилиб кетиши мумкин, деган қарашлар бўлган. Шунинг учун дастлабки даврда тилдан тилга, дилдан дилга ўтиб келган. Умуман, тарихда муқаддас китобларга ўзгартариш киритиш қораланган. “Авесто” сўзининг ўзаги “сто” бўлиб, луғавий маъноси “ўрнатилган ўзгармас қонун-қоидалар, ҳаётнинг асосий қуриқномаси” демакдир. Бу китоб милoddан аввалги II минг йиллик ва I минг йиллиқнинг биринчи чорағида, бир неча ўз йиллар давомида шаклланган. Тарихдан маълумки, “Авесто” дастлаб 30 та китоб бўлган, бизгача 4 та китоби сақланган, холос.

Зардуштийлик дини ўрта ва қуйи Амударё оқимида яратилди, шаклланди ва турли қаршиликларга қарамай, Ислום дини пайдо бўлгунча аждодларнинг турмуш тарзини белгилувчи асосий дин вазифасини ўтади.

— *Юртимизда “Авесто” тилини биринчи бўлиб ўрганган олим сифатида “Авесто” алифбосига тўхталиб ўтсангиз.*

— Назаримда, аввало, “Авесто” алифбосининг яратилиш эҳтиёжи ҳақида тўхталмай жоиз. Даврлар ўтган сайин “Авесто”нинг ўзгармас тили мунтазам ўзгариб, ривожланиб борувчи жонли тилдан ортда қола бошлаган. У дастлаб тахминан милoddан аввал VII асрда китоб ҳолига келтирилган ва Эрон подшоли хазинасиде сақланган. Македониялик Александр ёқиб юборган “Авесто” қайси ёзувда эди, деган саволга ҳамон аниқлик киритилмаган. Айрим авестошунослар оромий ёзувида дейишадди. Аммо оромий алифбосидеги 22 ҳарф мураккаб, оҳангга бой “Авесто”даги сўзларнинг талаффуз талабларига жавоб бермас эди. Қадимги Парфия подшолиги даврида ҳам “Авесто”ни китоб ҳолига келтиришга уринишган. Парфёний ёзуви ҳам оромий ёзувига асосланган 22 ҳарфдан иборат бўлган. Демак, бу алифбонинг ҳам имкониятлари чекланган эди. Ниҳоят, Мазда Ясна — зардуштийлик дини Эронга кириб бориб, Сосонийлар

АВЕСТО: ЗАРДУШТ ҚЎШИҚЛАРИ

давлати динига айлангач, паҳлавий ёзувидаги 22 ҳарф асосида 51 ҳарфдан (48 ҳарф белгиси, 3 та қўшқ белги) иборат дунёдаги энг мукамал алифболардан бири — “Авесто” алифбоси яратилди. Унда 14 та унли, 37 ундощ товуш бор. Унли товушларнинг кўпчилиги сабаби, масалан, “а” ҳарфининг 6 та варианты бўлган, қолган унлилар узун-қисқалигига қараб иккитадан белгиларда ифодаланган. Ундощ товушлар ифодаланиши ҳам шу тартибда: “ш” ҳарфининг учта, “н” ҳарфининг тўртта, “т” ҳарфининг иккита шакли бор ва ҳокazo...

— *Зардуштийлик таълимоти яралишининг туб илбизлари нимада кўринади? Унинг аҳамияти қандай?*

— Зардуштийлик ибтидоий диний тасаввурларни мифология дунёқараш ва табиат ҳодисаларига боғланган босқичдан чин маънода яккахудодлик босқичига ўтказган. Бошқача айтганда, Олий оқил зот Маздага сифинувчиларнинг (Мазда Ясна) фалсафий-диний таълимоти сифатида тарихда чуқур из қолдирган, маънавий инқилоб ясаган. Бу таълимотни милoddан аввалги биринчи минг йиллик бошларида ўз давридан минг йиллар илгарилаб кетган, олам ягоналиги уни яратган зотнинг ягона бўлишини тақозо этишини англаб етган, бу юзани инсониятга етказиш йўлида курашган Заратуштра яратган. Бу улуг инсон борлиқнинг эзгу асосларини Маздага боғлаган. Ёвуз Ахриманнинг шайтоний ёлгонларига Мазда Ҳақиқатини қарши қўйган. Умуман, у Ёлгон ва ёвузликлар ибтидоси Ахриман жаҳолатидан Мазданинг Ҳақиқат оламини асрашни ҳар бир ҳақпараст инсоннинг бурчига айлантирди. Ўз навбатида, эзгу олам олдида шахс масъулияти гоёси илк бора илгари сурилди. Сидқидилдан қилинган эзгу савоб ишлар раҳмати охиратда қайтарилиши гоёсига асос солинди.

Заратуштра келтирган хушхабар, яъни пайғом кетидан эрғашганлар пайғамбар номи билан фахрланиб, ўзларини зардуштий ёки маздаяснийлар деб атадилар. Зардуштийлар олами парвардигори Маздани улугвор шарафга лойиқ зот деб, Ахура Мазда, яъни буюк Мазда — Олий Ақлга мушарраф бўлган зот деб алқадилар.

Исломга қадар Ахура Маздадан келган ваҳий сўзлар деб ҳисобланмиш “Авесто” эса, зардуштийларнинг муқаддас китоби сифатида ижтимоий, диний, маънавий ҳаётни англашда асосий манба бўлди.

— *“Авесто” китоби ҳақида турлича тарихлар ёзилган...*

— Дарҳақиқат, “Авесто” китобининг тақдири мураккаб кечган. Дастлаб бу китоб эллилар маданиятини оламга ёйишни хомхаёл қилган македониялик Александр босқинига учради — ўтда ёқилди. Чунки Александр оламга ёйишни ўйлаган эллилар маданияти “Авесто” маънавияти олдида рангсиз кўрингани босқинчилар ғазабини қўзғатганди. Гўё “Авесто” йўқ қилинса, юнон маданияти учун йўл очилмайдигандек кўринганди. Аммо “Авесто” туфайли эришилган маънавият аждодлар қалбидан ўчмаган. Александрдан кейин Парфия аршакийлар подшолиги даврида ҳукмдор Валахш “Авесто”ни мубадлар хотираси асосида тиклашга уринади. Аммо бу ҳаракат натижасида тикланган “Авесто” бизгача етиб келмаган. Бу ҳақда зардуштийларнинг ёзма манбаларида (“Денкарда” китоби) маълумот бор. Милодий III асрда — Эрондаги Сосонийлар сулоласи ҳукмрончилиги даврида зардуштийлик давлат дини даражасига қўтарилиши муносабати билан “Авесто”ни яна қайта тиклаш ҳаракати бошланди. Бир неча уринишлардан сўнг, ниҳоят подшо Хусрав I Ануширвон (531 — 579) даврида “Авесто” матнлари мубадлар хотирасида ва халқ орасида сақланиб қолган парчалар асосида 21 китобдан иборат ҳолида тикланди.

Абу Райхон Беруний терига битилган “Авесто”ни 30 китоб деб ёзганди. Эронни истило қилганда, бу ердаги икки нусха “Авесто”ни оловга ташлаган Александрни юнонлар Зевснинг ўғли деб улуғлашган бўлса, у Мисрни босиб олган, ўзини Аммоннинг ўғли деб эълон қилди. Маъбуд Аммоннинг бошида икки шохли бўлгани учун ҳунармандлар Александрга ҳам икки шохли дубулға ясаб беришган. “Искандарнинг шохли бор” деган гап шундан қолган бўлса ажаб эмас.

— *Авестошунос олимлар орасида Заратуштрани биринчи шоир деб атайдиганлар ҳам бор. У Хоразм ҳудудида яшаган қабилаларнинг биридан чиққан деган қарашлар қанчалик тўғри? Аслида, Заратуштра ким бўлган?*

— Зардуштийлик тарихининг ёзма манбаларида келтирилмишча, худо Ахура Мазда ўзининг яратувчи, холиқ, яққаю ягона худо эканини имонли зот Заратуштрага билдириб, уни пайғамбар этиб сайлаган. “Авесто”нинг “Ясна” китобининг 29-қўшиғида бу ҳақда Ахура Мазда

мажозий маънода “Чорванинг чўпонини сенларга тайин этдим. Бу Заратуштраки, у барчангизни ҳидоятга қорлайди” деган мазмунда хабар беради. Заратуштра қадимда Даитийа — Амударё бўйида яшаган Спитама уруғидан чиққан бўлиб, унинг қариндошлари Ахура Маздага ҳам бошқа худолар қаторида, алоҳида ажратмай, сиғинишган. Улар орасида фақат Заратуштрагина Ахура Маздага сифинган ва унинг ўзга маъбуд ҳамда маъбудалардан юксак эканини эътироф этган. Ниҳоят, Заратуштра Ахура Мазда назарига тушиб, унинг пайғоми (хушхабар)ни олган, уларни оммага етказишдек илоҳий ваколатга мушарраф бўлган. Аммо жаҳолатга ботган омма унинг сўзларига ишонмайди ва қувғин қилишади. Заратуштра ўз юртини ташлаб кетишга мажбур бўлади. У ўз динини ўн йилдан ортиқ тарғиб қилади. Ниҳоят, ўзга юртда — Бақтрияда, ҳоким Виштаспа, малика Хутаоса, сарой аъёнларига Мазда дини моҳиятини тушунтиради.

Заратуштра исми “олтин туя етаклаган киши” маъносини англатади. Зардуштийлик атамаси эса, ўрта асрлардан бошлаб шартли равишда динга нисбатан ишлатила бошланган. Аслида Заратуштра дини Мазда Яснадир, яъни Маздага, “Мутлақ оқил” зотга сиғиниш демакдир.

Заратуштра охир-оқибатда зимдан жоҳилият тарафдор бўлган, лекин ўзини маздалараст қиёфасида курсатиб юрган мунофиқ “сафдоши” Братарвахш томонидан Балхда, ибодат чоғида ханжар уриб ўлдирилади.

— *“Авесто”даги “гоҳ” тушунчасига ҳам аниқлик киритсангиз?*

— “Гоҳ” сўзининг луғавий маъноси “қўшиқ”-дир. Бу қўшиқлар “Ясна” таркибида бўлиб, Заратуштранинг пайғамбарона даъватлари,

Ахура Мазда ва Заратуштра ўртасидаги руҳий мулоқот, аниқроғи, савол-жавобдан иборат. Бу ҳолат муқаддас ислום динидаги меърож ҳодисасига ўхшаб кетади.

Аввало “гоҳ” сўзи вақт ўлчови маъносига эга бўлган. Заратуштра қўшиқларига нисбатан олганда “гоҳ” сўзи муסיқий маром маъносини англатади. Ҳар бир ритм оралиғидаги вақт аниқ ўлчамли бўлиши кўзда тутилган. Заратуштранинг даъват сўзлари босиқ, ёқимли оҳангда қўшиқ қилиб қуйланганда тингловчиларга кучли руҳий таъсир кўрсатган. “Дугоҳ”, “Серох”, “Чоргоҳ” каби мақомларимиз илдизи ўша гоҳларга бориб тақалади. “Авесто” матнларининг тузилишида 7 бўғиндан 17 бўғингача бўлган гоҳлар бор. Буларнинг барчаси бугунги мақомнинг асосларидир.

— *Зардуштийларнинг тўрт унсур — тупроқ, суё, ҳаво, оловни соф сақлаш, яъни моҳиятан табиатни асраш ёки “Эзгу фикр, эзгу сўз, эзгу амал” гоҳлари ҳамон аҳамиятини йўқотмаган. Бу ҳозирги ёшлар тарбиясида ҳам муҳим, деб ўйлаймиз.*

— “Авесто” ўз даврида турмушнинг барча соҳаларини қамраган ҳолда инсон, жамият ва табиат ўртасидаги мутаносибликни, яратувчанлик ва эзгуликни улуғлаган. Эзгу ният билан оламни асраш, уни янада бойитиш ҳар бир шахснинг бурчига айланган. Инсон борлиқнинг энг муътабар зоти, унинг бахтиёр, хотиржам ва фаровон ҳаёти олий қадрият даражасига қўтарилган.

Ҳақиқат — Олий неъмат, Ҳақ истиғи, Ҳақ иродаси, Ҳақиқатдир Ҳақ ифодаси.

Бу сатрлар зардуштийлик, Мазда Ясна динининг энг улуг дуоси ҳисобланади. Умуман, барча ёвузликларнинг боши ёлгон. “Авесто”да илгари сурилган илғор гоҳлар ҳақиқати, эзгулиги билан боқий. Мана, қундалик ҳаётимизда ҳам кўриб турибмиз: биз туганмас деб ўйлаган сув нафакат ифлосланди, балки етмайдиган даражага борди. Ёки Тошкент шаҳрининг ҳавоси бунчалик ифлосланиши кимнинг ҳаёлига келибди, дейсиз.

— *Ҳозир ҳам дунёда зардуштийлар борми?*

— Ҳозир Ҳиндистоннинг Гужарот вилояти, Мумбай шаҳрида икки юз минг нафар атрофида зардуштий яшайди. Айтишларича, улар ҳам дунё бўйлаб тарқалиб, 140 минг атрофида қолибди. Шунингдек, Шероз, Техрон, Язд ва Рейда кам сонли зардуштий жамоалар бор. Ўтган асрнинг 70-йилларига келиб Эронда уларга диний бағрикенглик шароити яратилди. Унгача зардуштийларни “зиндик” деб аташарди. Шарҳлар орқали ўз динини сақлаганларини шундай дейишди. Зиндик — занд — китоб маъносини шарҳловчилар. Улар ўзларининг ислוםий эмаслигини билдирши учун белларига чилвир боғлаб юрганлар. Бу чилвир ҳам зиндик дейилган.

— *Маълумки, ўтмиши узоқ тарихга эга бўлган юртимизда зардуштийлар замонидан қолган ёдгорликлар кўп, албатта. Тошкентда ҳам борми?*

— Бор. Бирмунча каттароғи Юнусобод даҳасида Оқтепада бўлса, Чилонзор Оқтепасидаги ёдгорликда фақат марказий ибодатхона қисмигина қолган. Юнусободда зардуштийлар ибодатхонаси, арк ва унинг атрофида каттагина майдонда турар-жойлар топишган. Археолог Алексей Тереношкин бу ердаги қазув ишларини бошлаб берганди. Кейинчалик унинг ишларини Маргарита Филинович ва бошқа археологлар давом эттирди. Пойтахтимиз марказидаги “Та-та” меҳмонхонасини қурган ҳинд қурувчилар орасида зардуштийлар ҳам келган экан. Улар Оқтепага бориб, ўзларининг маросимларини ўтказишгагина гувоҳ бўлганмиз. Чилонзор Оқтепадаги ёдгорлик ибодатхона бўлиб, унга кириш йўли, ўртада оташдон, атрофида устунлар борлиги аниқланган. Кейинчалик кўплаб археологлар бу жойларда қазув ишларини олиб боришди, бироқ ҳали охиригача ўрганилмаган, деб айтиш мумкин.

— *Қизиқarli суҳбатимизда учун ташаккур.*

Ҳумоюн АҚБАРОВ
суҳбатлашди.

ШУКУҲ

Бугун мамлакатимизда Янги Ўзбекистонни барпо этишдек эзгу мақсад йўлида кенг қамровли ислохотлар олиб бориляпти. Тараққиётнинг муҳим асослари бўлган маънавият ва маърифатга жиддий эътибор қаратилмоқда. Шу жиҳатдан барча соҳа ва жаҳдаларда ривожланишни таъминлаш, жамиятда маънавий муҳитни яхшилаш, ёш авлодни билимга чорлаш, ҳар бир фуқароннинг юрт тақдирига дахлдорлик ҳиссини қучайтириш, қолаверса, қалбарлабди шуқроналик туйғусини намоён этиш масалалари ҳар доимгидан-да долзарб.

Жорий йилнинг июль-август ойларида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бўйлаб “Бир бўлсак — ягона халқимиз, бирлашсак — Ватанмиз!” шiori остида бўлиб ўтган маънавият фестивали шу мақсадларга қаратилгани билан аҳамиятли. Ватанимиз мустақиллигининг 33 йиллик байрами муносабати билан Республика Маънавият ва маърифат маркази, Маданият вазирлиги, Ўзбекистон маҳаллалари уюшмаси, “Маърифат” тарғиботчилар жамияти, Ёшлар ишлари агентлиги ва Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ҳамкорлигида ташкил қилинган ушбу фестивал доирасидаги тадбирлар турли манзилларда, хусусан, ҳудудлардаги маданият ва санъат масканлари, марказий майдон ва уйингоҳлар, Меҳрибонлик ва Муруват уйлари, имконияти чекланганлар ва махсус тарбия муассасалари, ҳарбий қисмлар, қорхона, ташкилотлар, энг чекка, олис

ва чегара ҳудудлар, маҳалла, қишлоқ ва овул фуқаролар йиғинларида (195 та туман, шаҳардаги 585 та (ҳар бир тумандан учтадан) манзил, олис ва чекка, аҳоли сони кўп бўлган қишлоқ, овуллар шулар жумласига киради) ўтказилди.

Мазкур тадбир дастури ранг-баранг бўлиб, бир қатор лойиҳаларни қамраб олди. Хусусан, аҳоли ва ёшлар орасида китобхонлик, меҳр-оқибат, ватанпарварлик, олиб борилаётган ислохотларга дахлдорлик каби туйғуларни оширишга қаратилган “Ватан мадҳи” номли муסיқий концерт дастури, “Мутлаа марафони”, “Энг маънавиятли

маҳалла” танлови, “Маърифат-тур”, “Зиёлилар форуми”, “Уч авлод учрашуви”, “Оила — маънавият қўргони”, “Маърифат соати”, “Инсон қадри”, “Аждодларга эҳтиром”, “Маънавият кубоғи” спорт мусобақаси, “Миллий бирдамлик” каби ижтимоий лойиҳалар шулар жумласидандир.

Тадбирларда республикадан 100 га яқин маърифат тарғиботчилари, кино ва театр актёрлари, шоир ва ёзувчилар, олимлар, таниқли санъаткорлар ҳамда маҳаллий маданият соҳаси вакиллари, имом-хатиблар, ҳаж амалларини адо этиб келган нурунийлар иштирок этмоқдалар.

ВАТАН МАДҲИ ДИЛЛАРДА

Жўшқин тадбирлар ўзбекнинг зарбадист шоирлари, Ўзбекистон халқ шоираси Ҳалима хоним Худойбердиева тўғрисида воғая етган, “Гўрўли султон бир ён, Тўра Сулаймон бир ён”, — дея эл кўнглини осмонларга олиб қўйиб фахр этган Тўра Сулаймон яшаб ўтган ушбу навқирон Сирдарёда тўрт кун мобайнида вилоятнинг энг чекка ҳудудларида, ҳарбий қисмларда маънавият анжуманлари жудаям кўтаринки руҳда кечди.

Вилоятнинг Ховос, Оқолтин, Янгигер, Сардоба, Сайхунобод, Мирзаобод туманларида, Фарҳод канали бўйларида ширингина бўлиб қад рўстлаган Ширин шаҳарчасида “Уч авлод учрашуви”, “Зиёлилар форуми”, “Энг маънавиятли маҳалла”, “Мутлаа марафони”, “Маърифат соати”, “Инсон қадри”, “Аждодларга эҳтиром”, “Маънавият кубоғи” каби тадбирлар кечки салқинга бориб “Ватан мадҳи” номли муסיқий гала-концерт дастурига улашиб, ҳар бир сирдарёликлар қалбига Ватан ишқини янада чуқурроқ нақш этган бўлса, не ажаб...

Зиёлилар форумида сўзга чиққан таниқли олимлар, шоирлар ҳар бир айтган сўзларини ўтган улуғларнинг қадимий ўғитларидан бошлаб, бугунги замоннинг оғриқли нукталарига далиллар, ёшларнинг онига таъовуз қилиши мумкин бўлган ёт гоҳлардан қандай қилиб ҳимояланиш мумкинлигини далиллар билан сўзладилар.

Маърифат соатларида Ўзбекистон

Ёзувчилар уюшмаси аъзолари, шоирлар Зебо Мирзаева, профессор Сайёра Тўйчиева ўзларининг Ватан муҳаббати таранум этилган оташин шеърлари билан мушоирага фойз киритган бўлсалар, нотиқ Раҳимбой Жуманиёзов, Ўзбекистон халқ артистлари Муҳаммадсоли Юсупов, Замира Суёнова, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артистлар Ҳамид Тошпўлатов ва уларнинг шоғирдлари Фаррух Ботиров, “Ниҳон” мукофоти совриндорлари, хушовоз хонандалар Машхурбек Раимжонов, Адолат Исмоилова тадбирларнинг муסיқий қисмига фойз бағишлаб, Ватан мадҳини баланд пардаларда жаранглатиб қуйладди.

Жойларда ўтказилган ушбу концерт дастурини Ўзбекистон халқ артисти Замира Суёнова ҳар гал “Ватан мадҳи” деган қўшиқ билан очар экан, унга таниқли “Сурхон” гуруҳининг хонандаси Тўлқин Файзиев чанқовузи жаранглатиб жўр бўлди, хушовоз хонанда Озода Ёрова эса лирик хонишлари билан дилтортар кечага янада сайқал бераркан, даврдада ёшу қари баравар рақсга тушиб, ушбу концерт фойзига фойз қўшдилар.

Янгигер туманида бўлиб ўтган “Мутлаа марафони” ёш авлоднинг қанчалар китобсевар ва айна чоғда янги замон билимларини эгаллашга иштиёқи баландлигини кўрсатди.

Ушбу дастурлардан қўзланган мақ-

сад бўлмиш аҳоли орасида китобхонликни кенг тарғиб қилиш, уларга маънавий-маърифий, бадий-эстетик талабларга жавоб берадиган миллий ва жаҳон адабиётининг энг сара намуналарини танлаб бериш, жамиятда мутлаа маданиятини юксалтириш ўзининг хайрли меваларини кўрсатишига шубҳа қилмадик.

“Энг маънавиятли маҳалла” лойиҳаси доирасида Ховос тумани “Истиқлол” маҳалласи, Оқолтин туманидаги Навоий номли маҳалла, Гулистон туманидаги “Шарқ ҳақиқати” маҳалласи аҳолиси билан бўлган учрашувлар, қизгин мулоқотлар, бу юртда ислохотлар кенг қулоқ ёйгани ва ҳар бир фуқаро ўзининг янги Ўзбекистонда ўз муносиб ўрни борлигини англаб етаётганидан далолат эди.

Хуллас, Сирдарё вилояти ҳудудида тўрт кун давомида қизгин бўлиб ўтган ушбу тадбирлар Гулистон шаҳрида ўтказилган “Қовун сайли” ҳамда шонли Мустақиллигимизнинг 33 йиллигига бағишланган каттақон байрам концерт дастурига уланиб кетди.

Санобар МЕҲМОН

ШЕЪРИЯТ

Мансур ЖУМАЕВ

ВАТАН – ХАЛҚ ЮРАККА ЧИЗГАН ХАРИТА

Қувонасан
сен севган калом
сендан бошқа кимгадир ёқса,
ё сен севиб ўқиган китоб
сендан бошқа кимнидир ёқса,
сен ёқтирган ранг
сендан бошқа
кимгадир хуш келса, қандай соз;
қувонасан
кимгадир ёқса
сен ёқтирган бирорта либос,
сендан бошқа кимдир
сен севган
оҳангларга қулоқ тутса жим,
қувонасан
сен севган юртни
жон-жонидан севса кимда-ким,
бошқалар ҳам,
кузми, қиш-қиров,
севсин
севган халқингни,
бор гап...
Фақат
чидолмайсан
сендан бошқа биров
кўнгил қўйса
сен суйган ёрга.

2023 ЙИЛ ХУЛОСАСИ

Топганимни йўлга харж қиламан мен,
Онам дийдорини важ қиламан мен.
Қаъба таовофидир она дийдори,
Бир йилда ўн марта ҳаж қиламан мен.

БУ ЕРЛАРДА

Қўлга босиб иягин,
уйга толган одамнинг
титроқлари гуллайди;
руҳдаги ўт,
сув,
ҳаво,
тупроқлари гуллайди;
қўксидаги меърожбахш
бурёқлари гуллайди;
юлдуздор кўкка солган
ўроқлари гуллайди;
кўнгил — кўҳна дастурхон,
қуроқлари гуллайди...
жўралар,
бу ерларда
қўлга босиб иягин,
уйга толган одамнинг
томир отиб тирсаги,
бармоқлари гуллайди.

БЕШИНЧИ МУСОФИР
(Муҳаммадали Ғаффоровга бағишладим)

Шимол ўлкасига тун чўкди бенур,
кўнгил ўлкасида порлаб чиқди кун:
ахир Яққабодга уйғонган шуур
барфин ўрмонларда топлмовди якун.

Уйғонди,
тўлғонди:
соғинч,
илҳом,
шеър.
Бу тун бутун шеърдир —
кўнгил тўқ эди.
Олтига уч метр вагон-контейнер
ичра ундан бўлак шоир йўқ эди.

Вужудини шимол аёзи чимдиб,
ухламай шеър ёзиб ўлтирарди Шарқ,
ногоҳ гумбурлади нимадир,
тинди,
ногоҳ совуқ тунни ўртаб ўтди барқ.

Узоқ-яқиндаги шуълалар ўчди,
темир бошпанани тарқ этди зиё,
чироқсиз вагонни қаҳратон кучди
ва совий бошлади қонлар ҳам гўё.

Темир бошпанани дақиқа сайин
ишғол қилар экан совуқ аёз, қиш,
тўртта ҳамхонасин уйғотиб тайин,
шеър ўқиб бергувчи шоирга олқиш!

Совуқ контейнерни илитмади шеър,
турдилар,
юрдилар,
сақрадилар боз,
машқ ҳам қилдилар,
тепиндилар ер...
на чироқ келди-ю
на тинди аёз.

Совуқ санчиларкан бамисоли ўқ,
музлаб қолмасин деб қўл,
оёқ,
дил,
онг...
шу тун тўрт мусофир ухлагани йўқ,
шу тун шеър эшитиб оттирдилар тонг.

Бешинчи мусофир шеър ўқийди, шеър,
ҳар бир шеър гўё бир парча чўғ эди;
олтига уч метр вагон-контейнер
ичра ундан бўлак шоир йўқ эди.

Ниҳоят, тонгга ҳам етдилар омон,
ниҳоят, иш-ишга тарқади бари,
фақат иш жойига келмади шу тонг
қўшни вагондаги ҳамқишлоқлари.

Кеча —
ток станция портлаган маҳал,
чироқ,
иситкичлар ўчган ўша тун,
нариги контейнер аҳлини
ажал
олиб кетган экан бус-бутун...

Асли, бу гапларни не керак сўзлаб,
кечмиш ҳасратлардан озурда бўлмақ?!
Демак, тақдир экан аёзда музлаб,
ғафлатда,
ҳасратда,
фурқатда ўлмоқ.

Ўқинмай,
ўқсинмай бўларми бироқ,
бари ватандош-у
бари дўст-қарин.
Худо раҳмат қилсин
эл-юртдан йироқ
жон берган жувонмарг жонларнинг барин.

Не чора бор, ахир,
ким нима ҳам дер,
бариси навқирон,
ғайир йўқ эди,
лекин бу вагонда
уйғотиб,
шеър-пер
ўқиб берадиган шоир йўқ эди.

Ҳали ҳам совуқдир шимол, дўстларим,
ҳали ҳам бир ғафлат қувар эрларни...
Аёзда чироқсиз қолдирма, Танграм,
шоири йўқ контейнерларни!

БИР ЮРАК ЮРТ

Бегона боғлардан топилмас маъно
Ўз боғим бағрида собит ва бурҳон.
Кўзим ойнасига чизилган маъво —
Кешдан то Қўнғирот,
Шошдан то Сурхон.

Водий — ўз бағримда гуллаган сафо,
Кечмиш кўзларимдан тоширган Ўкуз.
Ҳамдарду ҳамдаво, ҳам дард, ҳам даво —
Андижондан то Кат,
Сўҳдан то Нукус.

Чўллар бу — нон берган кўҳна Осиё,
Боғлар бу — бол тутган дастурхон, ором.
Тупроқ ҳам, олов ҳам, сув билан ҳаво —
Самарқанд, Бухором...

Бир юрак юртимдан олмас арита
Бир йўл умримдаги минг жар, минг бурум.
Ватан — Ҳақ юракка чизган харита,
Ўчириб бўлмайдди ўлмасдан бурун.

Ўзимни унутиб, чорладим сени,
билмадим бу дунё ўнгимми-ҳушим?
Азизам, кел, менга эслатгин мени,
азизам, кел, мени ёдимга тушир.

Кўнглим синиқларин кўзимдан тергин,
оғриқларим айтиб кўрkit, учунтир;
азизам, кел, мени изоҳлаб бергин,
азизам, кел, мени тушунтир!

Азизам, кел фақат, келсанг бас, тамом,
бус-бутун эғаллаб ол борлиғимни:
бир сен исботлашинг мумкиндир
ҳамон
бу дунёда мен борлиғимни.

ЭЪЛОН

Кўзим —
кипригимга чандиб осилган
эълон ойнасидир севгим ёзилган.
Ато мерос касбим — кўнгил бутловчи,
уттиз йил малака муҳри босилган.

Тилсим юрагимнинг шарҳи ўзингиз,
Тилсиз ўйларимнинг тарҳи ўзингиз.
Агар кўнглингизга дарз кетган бўлса,
Келинг!
Таъмирлайман.
Нархи — ўзингиз!

БИР САВОЛ

Бир кун тош ҳам тошга урилмайдими,
Ҳеч йўқ урилмоққа уринмайдими?!
Жоним, нигоҳимни ўғирлаган ким,
Қараб боқ кўзуга, кўринмайдими?

Ҳамон кўнглингдан ҳол сўрганинг йўқми,
Ҳижрон ҳосилини ўрганинг йўқми?
Жоним, мен ўзимни йўқотиб қўйдим,
Кўнглинг томонларда кўрганинг йўқми?

Қушлар Ҳақ даласин дониға борди,
Тоза руҳ ошиқнинг жонига борди,

Севган севилганнинг ёниға борди.
Мен сенинг ёнингга келдим, севгилим.

Жилға ююргани каби дарёга,
Қўллар талпингани каби дуога,
Банда топингани каби Худога,
Мен сенинг ёнингга келдим, севгилим.

Изҳорға лойиқ вақт видоға кетди,
Ғадодан олганим ғадоға кетди,
Тан ерга кетди, жон самоға кетди,
Мен сенинг ёнингга келдим, севгилим.

Кўнглимиз Вомиқдир, Узроға қочгай,
Шайхимиз Санъондек тарсоға қочгай,
Худойим қувган қўл Худоға қочгай,
Мен сенинг ёнингга келдим, севгилим.

КЎЗЁШ ВА ЖАННАТ

Қиз ийглаб бораркан титраниб, қақшаб,
отанинг пойига бошин уришга,
ота ҳам ийглади болага ўхшаб,
боласин кузатди жаннат қуришга.

Бир ўғлон онаға кўзёш ичирди,
кўзёшин симириб, чой берди она.
Ийглади,
ийглашди,
кучди,
кечирди,
бағридан — жаннатдан жой берди она.

Сен узр сўрадинг кўлимдан тутиб,
қолмасин, дедим мен, кўнгил сингани,
кечирдим, банданинг айбидан ўтиб,
жаннатга киритган Худо сингари.

Унутмоқ, кечирмоқ давлатин олдим.
Барчамиз қаламмиз.
Муҳаббат — паргор.
Ерда ўз жаннатин топишдан олдин
ҳамма ҳам бир сидқи ийглаши даркор.

Мен ҳам оқ қоғозға ҳар тун ийғайман,
ҳар тонг ўз жаннатим сўрайдирман жим.
Мен ҳам ўз дилимга гоҳи сиғмайман,
Сен ҳам ўз дилингдан жой бер, Севгилим!

БИР ДАРД БИЛАН ОҒРИДИ КЎНГЛИМ...

Ғамнинг яйдоқ отига миндим,
Югани йўқ, узангиси йўқ.
Бир дард билан оғриди кўнглим,
Лекин сира тузалгиси йўқ.

Бир дард билан кўзларим бедор.
Сен ҳам бедор изтироб тилан.
Кел, иккимиз бўлайлик бемор,
Кел, яшайлик битта дард билан.

Кел, кўзимда ошиён яса,
Кел, кўнглимга кўз тиккил, ўғри.
Мен яшаган қайғуни яша,
Мен чалинган дард билан оғри.

Сен қуш бўлсанг, бағрим — ос (и) мон,
Сен — нилуфар, кўзёшларим — қўл.
Ютқизмайн десанг, ёрижон,
Мен чалинган дардга таслим бўл!

Озодликдир унга тутилмоқ,
Унга қуллук қилиш тамкиндир.
Бу дарёдан чўкиб қутулмоқ,
Таслим бўлиб энгис мумкиндир.

Муаллиф ҳақида:
Мансур Жумаев — 1991 йил Миришкор туманида туғилган. Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетида таҳсил олган (2012–2016). “Оқ орзуларим” (2017), “Ҳайрат қўшиқлари” (2021), “Ҳазрати ишқ” (2024) каби шеърий китоблари чоп этилган. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси.

Қоқ юракка қадалган дард бу,
Бир умрни айлар чирпирак.
Икки дилга аталган дард бу,
Енголмайди уни бир юрак.

ГЕНДЕР ТЕНГЛИГИ

1
Най бир қамиш, навосиз қолса,
Яшаш ҳам дард, давосиз қолса.
Кетмагил, мен — Одам, сен — Ҳаво,
Одам ўлар ҳавосиз қолса!

2
Жавоб кутмай соғиндим, севдим,
Зори бўлдим, зўрим бўлди у.
Маликамсан, қулингман, девдим,
Хожа бўлдим, чўрим бўлди у.

ОНА ТИЛИМ

Одам сўрамаса, ҳаёт тутмас бол,
От чопмаса, шамол ўпмас ёлини.
Бир бор кўрганмисиз тилдан қолган чол
Ва тили чиқмаган гўдак ҳолини?

Тил билан тирикдир ер узра ҳар ким,
Унингсиз вужудга бахт ҳам сиғмайди.
Тилдан қолган бобо инграйди сим-сим
Ва тили чиқмаган гўдак ийғайди.

Ойнаға тўш урган нотавон қушдай,
Безабон эл чиқмас озод ҳовлиға.
Ё тилдан қолган чол ҳолиға тўшгай,
Ё тили чиқмаган гўдак ҳолиға.

Менинг она тилим, сен сабаб изҳор
Қилолдим севгимни — уйғоқ нафасман:
Демак, тилдан қолган чолмасман зинҳор,
Ё тили чиқмаган гўдак эмасман!

ТАҲЛИЛ

Шеър ёзган одамнинг қалбидаги эзгулик доим қалдирғочдек тинимсиз “чуғчуғлайди”. Шеър ёзган одам ўзини ҳам ва ўзгаларни ҳам мамнун айлайди. Шеър ёзган одамнинг ҳайратлари чексиз, орзулари осмон қадар юксак, Ҳақ таолонинг зикру ёди билан пайвандлайди! Дин ва дунё илмлари билан саодатманд этади! Мен ўзим шундай шоирларнинг ҳаёт ва ижод йўли ҳақида кўп ўйлайман: кўнглидан яна қандай оғриқлар ўтаркин? Изтиробларининг шакли шамойили қандай? Муҳаббатининг жилваланаётган ва қуёш нурларида жимирлаётган ранглари-чи? Ҳа, аслида ҳам ШАХС шеърни яратади. Бу янги ўзбек адабиёти, аникроғи, ўзбек шеъриятининг фидойи ижодкори Сирожиiddин Рауфдир!

Сирожиiddин Рауф — тарихий ва замонавий мавзуларни бир-бирига уйғунлаштириб, қатор туркум шеърлар ёзган ва ёзмоқда. Мен шоирнинг “Ташриф” номли шеърий манзумасига, тўпламига кириб, синчиклаб мутолаа қилдим. Ўзимга кўп ибратли ҳикматларни олдим. Амир Темур шахси ва шеърий байтлардаги шахсияти ҳақида тўлқинландим. Азим Қашқадарё воҳасининг руҳини янада қайта кашф қилдим:

*Сирли мактуб каби йилларни йўллар
Ва бўшаб боради чархнинг садағи.*

Шахс шеърни яратади

*Тусланиб лаҳзалар ўзича аврар,
Беш кунлик дунёнинг йўқ деб адоғи.*

Шоирнинг безовталиги нимада? Ўз нафсини тия олмаган замондошларимизнинг адашишларидан ҳам бир ҳикмат топланида кўринади. Турланиб-тусланиб бораётган лаҳзаларни одамнинг ўз қўли билан яратиши, бир бутун жамият аҳлига юкинади. Демак, лирик қаҳрамон ўзининг дарди билан, исёни билан олишади:

*Ялт этиб ўтади шодумон кунлар,
Қайғули онларнинг қадами оғир.
Эзгулик ҳамиша яшашга ундар,
Қабоҳатдан юрак симиллаб оғир.*

“Қайғули онларнинг қадами оғир” сатрида елкасига бутун миллат дардини ортган инсонга тан эканлиги аёнлашади. Қайғу — шеърнинг юраги! У ҳамиша шоирни ўткир сўз айтишга ундайди. Қайғурган одамгина эзгулик ҳақида тинимсиз мушоҳада қилади. Ана шу метин қалбнинг қабоҳатдан жароҳат топиши, уни эзгу амаллар билан безаши эса осон эмас! Чунки атрофда сонсиз-саноксиз қабоҳат ботқоғига ботганлар кўп. Уларни бир яхши томонга “ўзгартириш” асло мумкин эмас:

*Мўмин солим турар — исён қилмайди,
Қанча чулғамасин ранж-алам доми.*

*Эрта не кутмоқда ахир билмайди,
Машрабнинг дорими
ё Жамшид жоми?!*

Мўминнинг исёни ҳам, аслида, яхшиликдир. Яхши бўлишликка даъват қилишдир. Чунки инсоннинг ҳар қандай вазиятдаги руҳияти уни ўраб турган атроф-жавонига бўлган муносабатидан туғилади. Руҳият — шеър билан юксалади. Шеър орқали ўзини таний бошлайди. Бугун ана шу шеър бахтини ҳис қилиш қалбларнинг очкилиги билан ўлчанади:

*Шунда бу дунёнинг эртаси азиз,
Кўзларга тўтиё тоғу дашти ҳам.
Яхшиям, бандаси билмайди ҳаргиз —
Эрта не кутмоқда?.. Билмас яхшиям!*

Эртага нима бўлишини билиш одамга буюрилганида, ҳамма ўзининг келажагини белгилаб, чизиб, тахирлаб оларди. Лекин Аллоҳ одамнинг кўзи олдига парда тутганки, шу истак ва хоҳишлар бизни парда орқасидаги жимликни англашга етаклайди. Жимликда гап кўп, аслида. Мана шу жимликлар ичра шоир ўзини топишга интилар экан, бахти ва бахтсизлиги ҳам ўша ерда қоимдир. Демак, шеърнинг структурасидаги икки қарама-қарши куч, эзгуликнинг ёвузлик

олдида таслимияти, вақти келиб, ҳар қандай ёмонлик ўзининг жазосини олишига инонтириш фалсафаси шеър руҳиятида акс-садо бермоқда. Машрабнинг куни ҳар қандай вазиятда бошга тушиши шоирга оғриқлар олиб келади. “Жамшиднинг афсоналардаги майи ҳеч тугамайдиган жоми ёрнинг лабидаги болига; паривашнинг юз ифодаси, мимикаси, қарашлари эса Искандарнинг олам сирларидан воқиф этувчи кўзгусига ташбеҳ қилинади. Байтда айтилишича, ёрнинг лабидаги болидан қанча баҳраманд бўлса ҳам, ҳеч тамом бўлмайди. Гўёки унинг лаби жоми Жам, туғнамас боли эса майдур” (М. Жаббарова)

Аслида, мазкур шеърдаги мантиқни икки жиҳатга бўлиш мумкин: биринчиси, шоир тарих ва бугун билан ҳисоблашмоқда. Бугунидан катта бир мантиқ толган инсон учун шеърнинг сюжетида қатор саволларнинг туғилишига замин яратмоқда. Шеърдаги бир қатор ташбеҳлар зиддиятли равишда алоқага киришади. Бир-бирини тўлдирувчи образларда шоирнинг оламга айтган ва айтмоқчи бўлган муҳим инсон бўлиш ҳақидаги концепцияси ёрқин рангларда қабариб кўринади.

Хурсавдбек ТўЛИБОЕВ

✓ ҚУТЛОВ

YANGILANGAN "MYTURON" ILOVASINI YUKLAB OLING!

*Mustaqilligimizning 33 yilligi
muborak bo'lsin!*

✓ МУТОЛАА

МЕХРИ МАНЗИЛЛАР ТАФТИ

Бир даврада ёш журналист дўстим Отабек Исроилов: "Раҳматилла Шералиев исмига монанд тилла инсон", деб қолди. Бу фикрни қабул қилолмадим. Ахир бу исм Раҳматуллох, яъни Аллоҳнинг раҳмати, Аллоҳнинг марҳамати деган маънони англатади. Самовий маънони ер тагидан чиқадиган маъданга менгаш тўғрими-кан? Лекин гап бу ҳақда эмас, Раҳматилла Шералиевнинг менга кучли таъсир қилган китоби ҳақида ёзмоқчиман.

"Меҳр манзиллари". Ёруғ, илиқ ном. Бу ном билан керак бўлса, катта бир дoston ёзиш ёки шеърый тўплами номлаш мумкин. Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси Тошкент вилояти бўлими раҳбари, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси Раҳматилла Шералиев шоир эмас, журналист. Журналист бўлганда ҳам ёзгани мудроқ дилларни уйғурчи журналист. У турли йилларда ёзилган бадиий публицистик мақолаларини бир китобга жамлаб, ана шундай ном берибди. Унга кирган мақолалар эса назмий асарлардан сира кам эмас. Негаки, етмиш ёш масъулиятини оқлаб келаётган журналистнинг ҳаётий ва ижодий захираси катта. Раҳматилла акадаги камтарлик, очик кўнгилчилик, хушмуомалалик ва бағрикенглик у кишини таниганлар қалбига доим ёруғ таассурот қолдиради.

Китоб Чингиз Айтматов ҳақидаги гўзал хотиралардан бошланади. Улуғ адибнинг талаба Раҳматиллага қарата айтган "Кўзинг ҳамиша очик бўлсин", деган насиҳати бутун китобни ушлаб турган устундай таассурот қолдиради.

Мутолаа давомида нуруний журналистнинг ҳаёт давомида ана шу насиҳатга амал қилганини ва натижада кам бўлмаганини кўришимиз мумкин. Чунки 176 саҳифалик китобда Чингиз Айтматов, Турсуной Содикова, Аҳмаджон Мелибоев, Аҳмад Исмоилов, Неъмат Аминов, Маҳмуд Тоир, Зарифжон Муҳаммаджонов, Фарида Усмонова, Фахриддин Умаров, Шарифа Салимова, Олимжон Ҳакимов, Малик Эгам, Ҳамид Норкул, Жибак Ахатова ҳақида ҳали ҳеч қачон ёзилмаган ҳикояларни, воқеаларни ўқитиш мумкин.

Китоб мазмун жиҳатидан уч қисмга бўлинган. Биринчи қисм ўзбек адабиётида муносиб ўрин эгаллаган адиб ва шоирларга, иккинчи қисм "Тошкент ҳақиқати" газетасида ишлаган журналистлар фаолиятига, учинчи қисм эса муаллифнинг онаси Меҳри аяга бағишланган. Ана шу учинчи қисмдаги "Меҳр манзиллари" мақоласининг ўзини мустақил бир китоб, бир ажойиб асар, она ҳақидаги публицистик дoston дейиш мумкин.

Бугун устоз табарруқ ёшда. Бу ёшдаги машҳурларнинг аксари ўз хато ва камчиликларини тан олишга, ёшлар орасида тазарру қилишга ботинмайди. Улуғлар ҳақида ёзар экан, айримлар "Улар орасида биз бор эдик, кўриб қўйинг, биз кимлар билан ошно бўлганмиз", деган иддаога берилиши мумкин. Лекин ушбу китобда бу ҳолат кузатишмайди. Муаллиф воқеаларга ҳолис ёндашади, кўрганини ёзади. Агар воқеалар ривожига ўзининг иштироки бўлса, буни ҳам яширмайди. Кўрганини ва аңлаганини ёзади. Бу орқали ўқувчига ўйлаб кўриш учун имкон беради, тафаккурга ундайди. Аслида, китобдаги ҳар бир мақолани ўқиш жараёнида беихтиёр уйга толганингизни билмай қоласиз. Хусусан, ўзим сўнгги саҳифадаги муаллиф сўнгсўзини ўқигач, нафис мажлислардан одатий шовқин-суронли ҳаётга бирдан мослаша олмадим.

"Меҳр манзиллари" босиб ўтилган йўллар хулосасини тақдим қилади. Беихтиёр муаллиф етган манзилларга сиз ҳам боришни истайсиз. Бунинг учун эса йўлни босиб ўтиш лозим. Аслида, бу китобни якунланган асар деб бўлмайди. Агар муаллиф ушбу китобнинг кайфиятини сақлаб қолиб, навбатдаги жилдларини ҳам тақдим этса, ўқувчиларга манзур бўлишига шубҳа йўқ.

Отабек БАКИРОВ,
ЎзЖОКУ талабаси.

✓ ФАХР

ГЎЗАЛ ШАҲРИМ

Мустақиллик шарофати туфайли юртимизда жуда кўп ўзгаришлар юз берди. Ушбу йиллар мобайнида Ўзбекистонимиз юксалиб, ривожланиб борди. Юртимиздаги бунёдкорлик ишлари Ватанимиз чиройига янада кўрк қўшди.

Азим шахрим Ангрена ҳам сўнгги йилларда улкан бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. Шаҳримизга кўпдан жуда кўп меҳмонлар таширф буюради. Бу жойнинг тоза ҳавоси, сўлим

гўшалари барчани ўзига чорлайди. Бир марта таширф буюрган одам яна шу ерга келишни истайди.

Ангрэн шаҳри тоғли худуд бўлгани сабабли, ёз фаслида ҳам нисбатан ҳаво салқин, тоғларидан оқиб тушувчи зилол сувлари томчилари ҳавони янада салқинлаштиради. Тоғ ён бағирларида сўхаттоҳлар ва меҳмонхоналар барпо этилган бўлиб, ҳамиша меҳмонлар билан гавжум.

Ангрэн шаҳрида турли миллат вакиллари яшайди. Уларнинг бари меҳнатсевар.

Шаҳар марказида "Дельфин" номли дам олиш масканининг қурилиши унинг янада кўркамлашишига замин бўлди. Тоғ ёнбағридаги сўхаттоҳлар, дам олиш масканлари ҳар

мавсумда меҳмонлар билан гавжум. Ангрэннинг одамлари меҳнатсевар бўлганлиги боис, бозорлари турли хил ноз-неъматларга бой.

Ангрэн шаҳрида яна бир эътиборга сазовор маскан — Маънавият хийбонидаги барпо этилган. Маънавият хийбонидаги алвон гуллар ва манзарали дарахтлар, дам олиш учун мўлжалланган ўриндиқлар, ранго-ранг нур таратувчи фавворалар каттаю кичикни ўзига жалб этади. Меҳнаткаш халқ иш ва юмушлардан сўнг сокин оқшомда мароқли ҳордиқ чиқаради.

"Афсона" номи билан аталувчи афсонавий майдонда оқшомлари нафақат Ангрэн аҳолиси, балки бошқа худудлардан ҳам одамлар келиб дам олишади. Мафтункор манзара касб

этган ушбу маскандаги ўйингоҳлар болалар кулгиси ва шодлиги билан тўлган. Муסיқа садолари остидаги рангли нурлар ёғдусида майдон марказидаги фавворанинг суви мавжланиб туради. Фаввора атрофидаги ўриндиқларда одамлар маданий ҳордиқ чиқаришади.

Ангрэн шаҳар ҳокими Алишер Раимов халқ орасида юриб, одамларнинг дардини тинглайди, муаммоларига ечим топади. Шаҳар янада чирой очиши учун жон куйдиришмоқда. Обод кўчалар, қад кўтарган кўркам бинолар шаҳарнинг чиройига чирой қўшганлигидан завқланади.

Шаҳарда таълим соҳасига ҳам алоҳида аҳамият берилмоқда. Бу ерда университет, ИДУМ, касб-хунар мак-

табларида ўқиб, таълим олаётган ёшларимиз республика танловларида, спорт мусобақаларида нуфузли ўринларни эгаллаб, юртимиз байроғини баланд кўтармоқдалар.

Хулласи калом, Ангрэн шаҳрида

яшаётганимдан фахрланаман. Янада кўркамлашавар, жонанжон шаҳрим!

Гулсуной ЖАМОЛОВА,
Ангрэн шаҳар ММТБга қарашли
34-ИДУМ маънавий-маърифий ишлар
бўйича директор ўринбосари.

Hurriyat
Mustaqillik gazeti

Муассис:
Ўзбекистон
Журналистлар
уюшмаси

Бош муҳаррир
Абдурашул ЖУМАҚУЛОВ

Газета 2007 йил 3 январда Ўзбекистон Республикаси
Матбуот ва ахборот агентлигида 0080 — рақам билан
руйхатга олинган.

Ҳажми 4 босма табоқ, Бичими — А-2.
Баҳоси келишилган нархда

Таҳририятга келган хатлар доимий
эътиборимизда.
Мақола ва хабарларда келтирилган
маълумотлар учун
муаллиф жавобгар.

Адади: 3 161

Буюртма — Г-944

1 2 3 4 5 6

Тошпирилиш вақти — 21⁰⁰
Тошпирилди — 22³⁰

Телефон: (71) 244-32-68, 244-32-91
Тел-факс: (71) 244-32-80
Реклама ва маркетинг бўлими: (71) 244-32-70

Обуна индекси:
якка
обуначилар ва
ташқилотлар
учун — 233

Маъзиллими: 100011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Elektron manzil: gazhurrityat@mail.ru; info@uzhurriyat.uz

Газета таҳририят компьютер марказида терилди
ва дизайнер Э.Ёлғоров томонидан саҳифаланди.

Навбатчи: И.Асилбеков. Мусаҳҳиҳ: З.Ҳасанова.

"Шарқ" НМАК босмахонасида чоп этилди.

Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.